



VYSOKÁ ŠKOLA KREATIVNÍ KOMUNIKACE

Katedra literární tvorby

---

Studijní program: Vizuální a literární umění

Specializace: Literární tvorba

## BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Teoretická část

### BÍDNÍCI VICTORA HUGA A JEJICH FILMOVÉ A TELEVIZNÍ ZPRACOVÁNÍ

Les Misérables by Victor Hugo and it's film and television adaptations

Praktická část

### ČAJ S MEDEM

The Tea with Honey

Bartošová Michaela

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Eduard Burget, Ph.D.

Praha 2020

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité prameny a literaturu, ze kterých jsem čerpala. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti pro účely studia a výzkumu.

V Praze dne..... Podpis autora:

## **KLÍČOVÁ SLOVA/KEYWORDS**

Umělecká část: život; láska; vztahy; tajemství; vzpomínky

Teoretická část: Victor Hugo; Bídníci; film; adaptace; muzikál

The practical part: life; love; relationships; secret; memories

The theoretical part: Victor Hugo; Les Misérables; film; adaptations; musical

## ABSTRAKT/ABSTRACT

Umělecká část *Čaj s medem* se zabývá světem současných dospívajících. Hlavní postavou je Petr, mladík, který pracuje pro PR agenturu a hledá svou životní lásku přes seznamovací aplikaci. Ta mu do cesty přivede tajemnou dívku, která nevěří ve vztahy a už vůbec ne na lásku. Skrze Petra postupně odhalujeme střípky dívčiny minulosti a zjišťujeme, že ne všechno v životě je tak černobílé, jak se může zdát. „Filozofické rozhovory“ o životě, lásce, vztazích a smyslu života nás provází celým příběhem. Hlavním tématem totiž není nějaký strhující příběh, ale spíše pohled na generaci, která využívá k seznamování aplikace, snaží se nalézt hluboký vztah a neopakovat chyby svých rodičů.

V teoretické části práce se věnuji románu Victora Huga *Bídníci* a jeho filmovým a televizním zpracováním. Zpočátku představuji autora Victora Huga a okolnosti vzniku tohoto kánonického románu. Následně se věnuji otázce adaptačních studií a představuji mnou zvolená zpracování – seriálovou adaptaci BBC z roku 2018, filmový muzikál z roku 2012 a televizní drama z roku 1998, na kterém se podílela i česká koprodukce. Zmiňuji především odlišnosti od knižní předlohy, a také hodnotím samostatné zpracování z hlediska uměleckého dojmu. Za pomoci prací Petra Bubeníčka, Lindy Hutcheon a Anety Zatloukalové se pokouším dostat pod povrch adaptací a zamyslet se nad důvodem jejich popularity v posledních desetiletích.

The practical part of this theses “Tea and Honey” deals with the world of adolescence. The main character is Petr, a youngster, who works for a PR agency and looks for his one and only true love via date-app. The result is that he encounters a mysterious girl who does not believe in relationships nor in love. Through the character of Petr, we step by step reveal the girl’s past, we find out that not everything is just black and white as one might think. "Philosophical dialogs" about live, love, relations and purpose of life are present though-out the story. The main theme is not really a breath-taking action-packed story but rather a view of a generation using date-apps, looking for deep relationship and trying not to repeat mistakes of their parents.

In the theoretical part of my work I focus on Victor Hugo’s novel *Les Misérables* and its cinematographic and TV adaptations. I begin with introduction of Victor Hugo and circumstances of creation of this canonical novel. Then I focus on the adaptation studies and introduce some chosen adaptations – BBC’s 2018 series adaptation, film musical from 2012 and TV drama from 1998 which was made with Czech coproduction. I mention mainly

differences from the book and I evaluate the adaptation itself based on its artistic impression. With the help of the works of Petr Bubeníček, Linda Hutcheon and Aneta Zatloukalová I try to get beneath the surface of these adaptations and contemplate the reason of their popularity in recent decades.

## Obsah

Umělecká část: Čaj s medem .....	6
I. Duben.....	7
II. Červenec .....	10
III. Srpen .....	16
IV. Zářl.....	19
V. Řljen .....	22
VI. Listopad.....	27
VII. Prosinec .....	29
Teoretická část: Bldníci a jejich filmové zpracování.....	30
Úvod.....	31
Literární dílo <i>Bldníci</i> .....	33
Victor Hugo .....	33
Okolnosti vzniku díla .....	34
Literární předloha – <i>Bldníci</i> .....	35
Adaptace.....	37
Televizní seriál .....	38
Filmový muzikál.....	41
Filmové drama.....	44
Závěr .....	47
Bibliografie .....	49

## **Umělecká část: Čaj s medem**

## I. Duben

Pondělí ráno. Šest padesát. Eskalátory. Světla. Lidi. Spousta lidí. Dlouhé černé vlasy. Červené šaty. Rudá rtěnka. Kdybyste chtěli vědět, jak vypadá můj ideál krásy, koukněte se na ni. Jde směrem ke mně a usmívá se. Dlouhé bílé nohy si hledají svou cestu davem. Mé okouzlení ještě sílí, a přijde mi, že každý pozoruje jen nás dva. Znáte ty filmové scény, kdy se dění okolo zrychlí a dva hlavní aktéři stojí uprostřed? Přesně tak jsem si připadal.

### *Stanice metra*

Ona: Ty musíš být Petr, že?

On: Ahh, ahoj. *(vypáčí ze sebe a pohled stočí k jejím očím.)*

Ona: Tak skvělý, jsem ráda, že jsem tě v tomhle davu poznala. Asi odsud radši vypadnem, začíná se už projevovat moje fobie. *(jemně se zasměje)*

Šli jsme se projít do Riegrových sadů. Myslel jsem, že každá holka miluje posedávání při západu slunce s bílým vínem a výhledem na Prahu.

### *Riegrovy sady*

Ona: Riegráče? Fakt? Takový klišé?

On: Jak to myslíš?

Ona: No tak se rozhlídni. Vidíš kolik je tu lidí jako my? Třeba támhleten páreček – on se snaží jí dát první pusu a ona furt vykládá něco hrozně důležitýho. Pochybuju, že to bude teorie relativity, ale ona se to tak minimálně snaží podat. A tamhlety. Ty zas neví, o čem se bavit, bude to asi taky první rande a oni už tuší, že bude poslední. Tohle mě vždycky tak dojme.

On: A co my?

Ona: My? My jsme součástí tohoto randícího panoptika. Každý se tu tak moc bojí bejt sám, až se z nás staly ikonky na Tinderu.

On: Zním spoustu párů, co se tam seznámily a maj teď šťastnej vztah.

Rychle jsem pochopil, že u ní nezaboduji. Celou dobu se tvářila jako anděl, zatímco mluvila o ubohosti života, jiných lidí, a dokonce i nás. Tenhle zvláštní kontrast mi zpočátku připadal jako nejotravnější na světě, ona se mi zapsala jako další pseudo-feministická intelektuálka a myslel jsem jen na to, že až dopiji láhev, co nejrychleji to ukončím.

Ona: No právě. Tohle kouzlo „mít někoho k sobě“, „být my“. Ale stejně každé v závěru zjistí, že se může spoléhat jen sám na sebe.



On: Si hodně patetická, vid'? (*se smíchem*)

Ona: Spíš realistická.

On: Možná se jen bereš až příliš vážně.

Ona: To si nemyslim.

Po chvílce napjatého rozhovoru mi vytrhla láhev z ruky. Okamžik si prohlížela etiketu a začala ji číst nahlas. Bylo to drahé Chardonnay, které jsem dostal od dědy k narozeninám a doufal, že mi přinese štěstí. To jsem jí ale samozřejmě nepřiznal, ještě by si myslela, že jsem „citlivý mladý muž“, který věří na znamení a takové ty věci. Ale stejně by mě asi neposlouchala, protože byla až příliš zaujatá textem na láhvi.

Ona: (*drží v ruce láhev*) Tuhle značku měla ráda máma. Nikdy jsem nepochopila, co na tom měla...

On: Měla?

Ona: Umřela.

V tu chvíli mi vlastně došlo, že jsem už docela přiopilý. To se mi po necelé lahvi většinou nestává. Zeptal jsem se jí, jestli to už raději nerozpustíme. Když jsem opilý, neumím se k holkám chovat moc dobře a být empatický. Ona ale odmítla s tím, že potřebuje počkat na večerní vlak, který jede až za hodinu.

On: A co jí bylo? (*zeptá se jemně*)

Ona: Zlomený srdce. Ztracený iluze. Znáš to. (*uchechtne se*)

On: To je smutný.

Odfrknul jsem si. Nechtěl jsem s ní už trávit další hodinu. Přišlo mi, že každé slovo, které vypustím, je ta největší hloupost. Došlo mi, že i přes všechny pocity, které ve mně vzbouzela, se na ni snažím udělat dojem. Zalíbit se jí. Aniž bych věděl proč.

Ona: No a co ty vlastně studuješ? (*zeptala se, jako by téma minulého rozhovoru neexistovalo*)

On: Už nestuduju. Byl jsem chvíli na UMPRUMce, ale asi to nebylo nic pro mě. Teď pracuju pro jednu PR agenturu. Ale to nechci dělat do smrti. Chci něco napsat. Bejt jako Hemingway nebo někdo podobně důležitý. Žít se tím.

Ona: (*zasměje se*) Chceš bejt jako Hemingway? Tak to už pak chápu, proč Tinder pokládáš za romantickéj.

On: Myslel jsem spíš to, jakým stylem psal. Jeho love story mě nijak nezajímají.

Ona: Nemyslíš, že to vždycky spolu nějak souvisí? Že spisovatelé nějak splynou se svojí postavami.

On: Myslím, že jen ti, co neumějí moc dobře psát. Dost možná jsem jeden z nich. Ale tak Hemingway...

Ona: Mám pocit, že teď už nejde psát jako Hemingway, Hugo nebo prostě nějaká špice oboru. Můžeš se jim chtít podobat, ale všichni tak nějak vycházíme z naší zkušenosti. Můžeš psát jako Orwell, dystopie je furt docela reálná. *(dál se usmívá)*

On: To jo, když byl koronavirus, přímo to nabádalo k temným scénářům.

Mluvili jsme o knížkách. O životě. O vztazích a všem, co nás jen napadlo. Najednou bylo pozdě večer. Ujel jí vlak, a tak nezbylo nic jiného, než aby přespala v mém bytě na Jiřáku. Šli jsme pomalu a přišlo mi, že se z nepříjemný pozérky proměnila na holku mých snů.

*Byt na Jiřáku*

On: Tady máš polštář, tamhle deku. Můžeš si lehnout do postele, já se vyspím na gauči.

Ona: To není nutný. Myslím, že sex se stejně přeceňuje, stejně tak jako jeho hodnota v mezilidských vztazích.

On: Občas máš fakt zvláštní názory, uvědomuješ si to?

Strávili jsme spolu noc. Nebylo na tom nic zvláštního, ani zvráceného. Připadalo mi to jako ta nejvíc přirozená věc na světě. Něco mezi nebem a zemí. Nebo spíš nebem a peklem.

*Ráno po společné noci (stále na bytě)*

On: Tak uvidíme se ještě?

Ona: Jak to myslíš?

On: No, přišlo mi, že si rozumíme a tak.

Ona: Tak ... mi můžeš napsat. Ahoj.

## II. Červenec

Pak už ale nenapsala, ani neodepsala. Cítil jsem se pod psa. Prošel jsem všemi porozchodovými fázemi, a to jenom po jednom necelém dni v mé hlavě „smyšleného“ vztahu. Zpočátku jsem myslel ve stejných frekvencích, jako to dělají ty zoufalé ženské ve filmech – že s touhle holkou budu mít řůru dětí, svatbu a domek s muškáty za okny. Přidal jsem si ještě cestu do Chorvatska a zpívání v autě na nějakou písničku od Chinasek, nebo ještě hůř od Kryštofů. Ale nic z toho mi nepřipadalo až tak hrozný. Chtěl jsem se s ní hádat, usmiřovat a poslouchat její neustálý přechytralý fráze o mezilidských vztazích. Pak následovala fáze vzteku. Šel jsem na pivo, opil se do němoty, zanačoval si před kamarády (kteří netušili vůbec o co jde), jaká to byla kráva. A tak nějak jsem se na stavu opilosti přižívoval asi ještě týden. Nakonec přišlo už konečně smíření, ale ne zas tak nadlouho. Po pár týdnech zazvonil telefon. Byla to ona a říkala, že mě potřebuje vidět.

### *Rozhovor v telefonu*

Ona: Máš čas?

On: Neozvala ses několik měsíců!

Ona: Mám svý důvody.

On: A kde si vlastně vzala moje číslo?

Ona: Neměl by si tak důvěřovat sociálním sítím, jestli si to ještě nezjistil, ochrana dat je jedna velká lež.

Zase jsme seděli. Tváří v tvář. V kavárně. U stolu vedle okna. Kousek od mého bytu. Chvilku na mě jen zírala a bylo vidět, jak hledá správná slova pro to, co mi chtěla oznámit.

### *Kavárna*

Ona: No, ráda tě vidim. *(stroze)*

On: Neříkej. Nějak se mi tomu nechce věřit. Tak co se děje?

Ona: Potřebuju u tebe bydlet.

On: Aha. *(směje se zmateně)* A z jakýho důvodu? Snad ses nezamilovala?

Ona: Ne, jsem těhotná. *(chladně)*

Těhotná. *Je těhotná*, procvakávalo mi stále hlavou jako nějaká strašně nemožná věc. Přišlo mi neuvěřitelné, že bych po jedné noci zbouchnul naprosto cizí holku. Náš „vztah“ byl

celkově urychlenější, ale tak už to bývá, ne? V téhle době? Píšete si, sejdete se, vyspíte se spolu a buď se spolu vidíte znovu a přijde na řadu seznamování s rodiči, anebo to skončí jednou společnou nocí.

On: Jak jako těhotná? (*nechápe*)

Ona: Víš, takový jsou občas následky koitu, jestli si nedával na základce pozor. Chceš vytvořit časovou osu, nebo je ti to takhle jasný?

On: (*mlčí*)

Ona: Asi ti dám čas, aby ses s touto novou informací, teda vlastně dvěma novými informacema, vypořádal. A ještě třetí, na potrat je už pozdě. Takže se tu zejtra sejdeme ve stejnou dobu a domluvíme se co dál. Souhlasíš? (*bez čekání na odpověď odchází*)

Tahle noc byla delší, než se mohlo zdát. Když odešla, přemýšlel jsem o tom, co bych měl dělat. Chtěl jsem se rozbrečet jako malý kluk a zavolat mámě, aby můj život zachránila a ujistila mě svou oblíbenou frází, že všechno bude dobrý. Vždycky to uměla. Ať jsem se bál do školy, hádek s kamarády anebo rozchodů, stačilo, aby řekla tohle jedno zaklínadlo a já se cítil v pohodě: „Neboj, vždycky přijde další den, slunce zas vyjde a my si dáme čaj s medem.“ Tuhle mantru jsem si opakoval ten večer stále dokola. Bál jsem se, že nebudu dobrým otcem. Moji rodiče spolu byli od střední, já tuhle holku znal pár hodin. Jak můžeme vytvořit nějaké stabilní zázemí? Honilo se mi hlavou. Brzy zas přišel obrat a začal jsem se na dítě těšit. No co, ta holka se mi líbila, práci mám, byt mám. Každý to nějak zvládne, ne? Uklidňoval jsem se v cyklech až do samého rána.

*Kavárna: den druhý*

Ona: Ahoj, už jsem se bála, že nedorazíš. Promiň, že jsem to na tebe tak vychrlila, občas mám problémy s komunikací.

On: (*chvíli mlčí*) Hodně jsem o tom přemýšlel a ... (*zasekne se*)

Ona: (*skočí mu do řeči*) Já vim, já vim. Vůbec se neznáme, je to vlastně absurdní, ale víš co, jsou tu i jiný možnosti – adopce nebo něco podobného.

On: Nech mě domluvit. Chci to dítě. A asi ho chci dokonce i s tebou. Možná to tak mělo být, všechny ty youtuberky přece říkají, že všechno se děje z nějakého důvodu, ne?

Ona: Trošku mě děsí, že čekám dítě s někým, kdo sleduje youtuberky, ale už s tím asi nic neudělám.

On: Dojedu s tebou pro věci a nastěhuješ se ke mně. Už jsem ti v noci vyklidil nějaké šuplíky...

Ona: *(zaraženě ho pozoruje)* Cože počkej? Co?

Celé setkání v kavárně bylo znova jak scéna z filmu, tentokrát ale hodně špatného. Oba jsme přehrávali vlastní část scénáře, kterou jsme si vytvořili předešlou noc v hlavě. To, že to dohromady tvořilo ten nejpodivuhodnější rozhovor, který by nezapadl ani do filmů s Jimem Carreym, jsme nevnímali. Až na konci nám došlo, co vlastně ten druhý říkal.

On: Hodí se ti to dneska?

Ona: O čem to mluvíš?

On: Stěhování. To si po mně chtěla, ne?

Ona: Já po tobě nic nechci, jen sem myslela, že by bylo nefér ti to zatajit.

On: Včera si mluvila o tom, že se ke mně potřebuješ nastěhovat.

Ona: Už ale nechci.

On: *(oddychne si)* Hele, vim, že to není úplně ideální situace, ale měli bysme udělat to nejlepší. Pro to dítě. Teď není čas na emancipovaný kec.

Ona: *(v rozpacích)* Dobře, tak asi hned, není na co čekat.

Vyjeli jsme a celou cestu nepadlo jediné slovo kromě instrukcí na cestu. Navedla mě do odlehlé vesnice za Prahou. Zastavili jsme u malého starého domku, kam si došla sbalit pár věcí. Čekal jsem na ni v autě, v tu chvíli mi to až došlo. O té holce jsem skoro nic nevěděl. Žije sama, s otcem či jiným příbuzným. Má ráda sladký, nebo slaný snídaně? Sprchu, nebo vanu? Z jaký strany loupe banán nebo jakým způsobem ukrajuje máslo? Jestli ho vůbec jí. Z mého snění mě vytrhla zaťukáním na okýnko. Táhla dvě tašky a vedle ní poslušně čekal labrador.

*Před starým domem za Prahou*

On: Počkej, o psovi ses nezmínila. Nevím, zda mi to majitel bytu dovolí.

Ona: Já bez něj ale nemůžu odejít.

On: Dobře, tak já mu zejtra zavolám. Naštěstí je to starej známej mejch rodičů, neměl by s tím bejt problém.

Ona: *(pousměje se)* Hop, nastup Teddy.

*V autě*

On: *(ohlédne se dozadu na sedačku, kde jsou tašky a pes)* To nemáš moc věcí.

Ona: Jsem životní minimalistka. *(zasměje se)* Navíc nevíme, jak dlouho to spolu vydržíme, nemá cenu si brát kupu věcí a pak je stěhovat zas zpátky ne?

On: *(přejde otázku)* A s kým vlastně žiješ? Teda žilas?

Ona: Sama.

Brzy mi začala sdělovat všechny výhody samotářského bydlení a vyjadřovat se k výhodám minimalistického života. Poznával jsem v ní opět dívku z prvního večera – uměla se nadehnout pro nejbanálnější témata a mluvit o nich hodiny a hodiny. Mluvila celou zpáteční cestu, při vykládání věcí z auta, při stěhování do třetího patra a taky, když vyklízela z tašek své věci. Uteklo to jako mávnutím kouzelného proutku a z mého bytu se během pár hodin stal budoár.

Rozvěsila po bytě plakáty kopií nejslavnějších děl. Do koupelny přibyla veganská mýdla, šampony, krémy a všemožné vymoženosti, které mé koupelně byly do té doby utajeny. A jako odznak každého správného člověka, co zachraňuje přírodu, přidala i bambusový kartáček na zuby. Taky růžové ručníky (samozřejmě 100% bavlna) a nové předložky.

*Na bytě na Jiřáku*

On: Myslel jsem, že si minimalistka. *(směje se)*

Ona: To jsem, ale mám ráda určitý dekorace a umění.

On: To vidím. *(zaměřuje zrak na abstraktní plakát na zdi)*

Ona: Poznáš, čím je to kopie? Studoval si snad UMPRUM ne?

On: Ale hodně krátce.

Ona: *(směje se)* No jo, to jsou ty mé zkrácené informace z Tinderu, tam ses prezentoval jako milovník umění.

On: *(se smíchem kývne hlavou)*

Labrador Teddy mezitím zabral místo na křesle. Svými očima mě neustále střežil a kontroloval. Byl to už asi zřejmě stařík, měl takový ten zádumčivý pohled a rachitičtější postavu, jakou mívají stará zvířata. Chtěl jsem se s ním skamarádit, a ještě o to více, když jsem viděl, jak moc jí na tom záleží.

Ona: Máš vlastně rád zvířata?

On: No jasně, moje mamka je veterinářka. Často jsme byli jako chovatelská stanice. *(usmívá se a hladí Teddyho po hlavě)*

Ona: To si měl štěstí. Víš, mám takovou teorii, že osoby, který nemaj rádi zvířata, nemůžou být hodný ani k lidem. Několikrát se mi to potvrdilo.

On: Asi bych všechny neházel do jednoho pytle, je rozdíl nemít je rád a ubližovat jim.

Ona: *(zamyslí se a usměje)* Jo, to máš asi pravdu.

On: A co tvoji rodiče? Mamka umřela, co táta?

Ona: Ten žije.

On: *(zasměje se)* To jsem rád, ale víš, jestli spolu máme žít, možná bysme o sobě měli něco vědět.

Ona: Přijde ti to tak podstatný? Nemyslim, že by mě nějak definovalo to, jestli mám nebo nemám tátu. *(naštvaně)* Promiň, jsem unavená, jdu si lehnout.

Po snaze o rozhovor o rodině, ze kterého co nejrychleji vybruslila, jsme šli spát. Přišlo mi nevhodné sdílet s ní postel, ustlal jsem si proto na gauči. V podstatě mi ale ani nic jiného nezbyvalo, jelikož přes mou půlku postele byl už rozvalený Teddy. Druhý den ráno jsem připravil snídani. Měl jsem špatný pocit z konce našeho hovoru a nerozuměl tomu, proč o svých rodičích nechce mluvit. Udělal jsem míchaná vajíčka, francouzské tousty a čaj s medem. Aspoň jednu věc ze seznamu: *Co o ní nevím*, jsem si plánoval odškrtnout.

*Byt na Jiřáku: druhý den ráno*

Ona: Dobrý ráno.

On: Dobrý. Pojď se nasnídat, za chvíli musím do práce.

Ona: *(sedne si ke stolu a usrkne čaje)* To je teda sladký... Ti ujela ruka?

On: Ne, to je taková naše rodinná tradice, víš. Moje máma vždycky říkala, že čaj s medem je jediná jistota, kterou každý ráno máme. A ty už si v podstatě taky rodina, tak si budeš muset zvyknout.

Ona: Tak doufám, ty rodino, že mě neplánuješ požádat o ruku. Už takhle jsme to vzali hodně hopen.

On: Tak toho se neboj. *(koukne na hodinky na ruce)* Hele, už musím jít, mějte se vy dva. *(zvedne se a sjede jí i Teddyho pohledem)*

Ráno proběhlo docela v poklidu. Uklidňoval jsem se cestou do práce – alespoň už vím, že sladkému zrovna dvakrát neholduje. Taky jsem přemýšlel, jestli takový je ten dospělý život. Že se ráno probudíte a už automaticky připravujete dva talíře, dvě vidličky, dva nože a plnou konev čaje (nikoliv poloviční). Do té doby jsem sice měl nějaké vztahy, ale to nenarozené dítě tomu dodávalo naprosto jinou perspektivu. Teď to tak bude každý den, přemítal jsem v hlavě a plánoval, jak to oznámím rodičům. Když jsem se vrátil domů, nemohl jsem být poznat – nábytek byl přestěhovaný, všechno uklizené a přerovnané, přibylo taky několik kytěk, koberec a pelíšek pro Teddyho.

*Opět na bytě (který vypadá jinak – přestavěný nábytek, nové dekorace)*

Ona: Snad nevádí, že jsem to tu trochu upravila. Potřebovala jsem se tu cítit víc jako doma. Asi si nikdy neslyšel o Feng-šuej, co?

On: Haha. Ale nevádí. *(rozhlíží se po bytě)* Vlastně se mi to i líbí a Teddy vypadá taky spokojeně. *(usměje se na Teddyho ležícího v pelíšku)*

Ona: To jo. Za to se moc omlouvám, víš, on je tak zvyklej. Nějak mě nenapadlo mu to zakazovat.

On: *(nechápe)* Teď moc nerozumím.

Ona: Myslím spaní v posteli.

On: Aha, to mi nevádí. Teda asi budeme muset koupit větší a celkově to tady nějak připravit na mimčo.

Ona: *(usmívá se)* Víš, možná nakonec to naše soužití nebude tak špatný. Třeba si zvyknu i na ten čaj.



### III. Srpen

Netrvalo dlouho a naše soužití skutečně začalo být synchronizované. Každý jsme sice měli jiný pohled na spoustu věcí, teda vlastně na všechno. Na lidi. Na život. I na svět. Takže to u nás fungovalo stylem, kdo první udělá, kdo první řekne, podle toho to bude. Dětský pokoj jsme tak vymalovali na bílou barvu s černými puntíky, nikoliv na žlutou, jak jsem chtěl já. Tvrdila totiž, že děti stejně barvy nejsou schopný do určitého věku vnímat. Nevím teda, kde to vyčetla, ale řekla to první, tak to tak bylo. Já zase řekl, že nějaké těhotenské kurzy pro páry jen z lidí ždímají peníze, takže jsme nikam naštěstí nemuseli chodit. Jediné, na čem jsme se nedokázali „shodnout“, byla nutnost seznámit se s mými rodiči.

*Byt na Jiřáku*

On: Volala máma, chtěli by tě s tátou poznat.

Ona: Promiň, ale já na tyhle rodinný sedánky moc nejsem.

On: Pro mě je ale důležitý, abyste se poznali. Jsou to mý rodiče, budou chtít vídat naše dítě, jak to pak budeš chtít udělat.

Ona: Já ti ale nezakazuju, aby ses s nima vídal. Ani našemu dítěti to nebudu zakazovat. Jen to prosím nechtěj po mně.

On: *(naštvaně)* Můžeš mi racionálně vysvětlit, proč si tak divná, když přijde řeč na rodinu. Máš snad nějaký trauma nebo co?

Ona: *(Zakroucí hlavou, popojde k Teddymu a přípne ho na vodítko. Mlčky vyjde z bytu.)*

Asi jsem to přehnal, ale už mi lezlo na nervy, jak byla tajuplná a neschopná se mnou komunikovat. Dvakrát týdně odcházela na nějaké čtyři hodiny mimo byt, Teddyho si nebrala, školu neměla, s ničím se mi nesvěřovala, jen se pokaždé vypařila. Také jsem stále nevěděl nic o její rodině, o tom, kde bere peníze či co plánuje s domem, ve kterém předtím bydlela. Jestli se o někom říká, že je tajemný jako hrad v Karpatech, ona byla tajemná minimálně jako záhada iluminátu či Bermudského trojúhelníku. Já jí naopak vyklopil všechno. O mém dětství, rodičích, bráchovi, prarodičích, kamarádech, prvních láskách, prostě celém mém životě. Dokonce jsem jí k tomu ukazoval fotky. Divím se, že jsem ze všeho nadšení nevytvořil i prezentaci v Powerpointu. Ona každou fotku postupně okomentovala a usmívala se na mě jako na malé dítě, kterému se povedl výkres. Nikdy nedodala nic ze svého života, takže kromě informací z prvního večera jsem o její rodině nic nevěděl.

*Byt na Jiřáku*

*(otevírají se vchodové dveře)*

On: Kde si byla celou noc a proč si nebrala telefon? Bál jsem se o tebe.

Ona: Proč?

On: Sakra, já nevím proč, lidi se o sebe prostě bojí.

Ona: To je pro mě novinka. *(má ubrečené oči)*

On: Tak kde si byla?

Ona: Potřebovala jsem si protřídit myšlenky.

ON: Ted'?' Bože, si těhotná, nemůžeš se chovat tak nezodpovědně.

Ona: Nezodpovědně? A co jsem podle tebe udělala tak nezodpovědného?

On: Jen tak zdrhnout a nedat o sobě vědět. To je sakra nezodpovědný!

Ona: *(jen na něj kouká)*

On: Já se nechci hádat, jen prostě potřebuju, abys ke mně byla upřímná. Vždyť já o tobě sakra nic nevím. Proč se mi nemůžeš trošku otevřít?

Ona: Otevřela jsem se ti. A jak to dopadlo? Takhle to dopadlo. *(ukazuje si na těhotenské břicho)*

On: *(naštvaně kroutí hlavou)*

Ona: *(stočí oči v sloup)* To jsem přepískla, promiň. Tak dobře, pojedu s tebou za tvýma rodičema. Spokojenej? *(koukne na něj a odejde do koupelny)*

Přál jsem si, aby se mnou jela k mým rodičům, ale to sebezapření, se kterým k tomu přistupovala, mi nahánělo hrůzu. Zažil jsem spoustu lidí z rozvedených rodin nebo s jedním rodičem, ale nikdo z nich se nechoval tak pasivně, když došla řeč na vztahy.

*Cesta v autě k jeho rodičům*

Ona: Zastav.

On: *(zastaví)* Co se děje?

Ona: To dítě! Ono mě asi koplo. *(směje se)*

On: Vážně? *(sahá na její břicho)*

Ona: Cítíš to? *(dojatá)*

On: Asi jo. *(usměje se)* Ale měli bysme pokračovat v cestě, než to tady do nás někdo napálí.

Do té chvíle jsem jí tak ještě neviděl. Její vzhled jako by se najednou promítl do její osobnosti, ta sarkastická, složitá osoba se najednou rozplynula v přílivu emocí. Stala se z ní matka, pocitově. Tuhle pozici si člověk nevynutí. Být matkou není v tom dítě porodit, ale milovat ho nezaměnitelným citem. A ten se v ní v tu chvíli probudil. To jsem poznal i já. Od té chvíle nepromluvila, jen se klidně usmívala, zatímco jí slunce osvětlovala skrz okno auta. Dojeli jsme až k domu mých rodičů, a ještě chvíli čekali v autě.

*Stojí před domem jeho rodičů*

Ona: Bude to v pohodě, že jo?

On: Všechno bude v pohodě. Budeš se jim líbit.

Ten večer probíhal poklidně. V podstatě jsem si našel kopii své matky, uvědomil jsem si, když jsem ty dvě viděl vedle sebe. Měly podobná gesta, mimiku i d'olíčky ve tvářích. Hlavně v chování měly společné rysy, což ukázala i reakce na oznámení těhotenství. Seděli jsme naproti sobě v obýváku a dlouho jsem se odhodlával převést téma hovoru. Mamka mě ale nepouštěla ke slovu a vedla dialog sama se sebou, i přestože měl směřovat k mé přítelkyni. Když si všimla, že se snažím dostat ke slovu, začala se smát.

Matka: Ty vypadáš, jako bys nám chtěl něco veledůležitého oznámit. Snad ne, že je těhotná? Myslíš snad, že jsme si nevšimli toho těhotenského břicha? (necháपavě)

On: Proč mě teda tak stresuješ?

Matka: Asi mě to bavilo. (*směje se*) Spíš nevím, proč ses tak dlouho odhodlával.

On: Dřív si mě totiž nepustila ke slovu.

Matka: (*přejde jeho odpověď*) No to jste si pospíšili, ale co, tobě byl rok, když jsem ukončovala školu. Takže to není o tolik jiný. Budu aspoň mladá babička.

Při cestě domů usnula v autě. Moje máma umí lidi utahat. Když jsme dojeli, musel jsem ji vzbudit a přiospalou ji vyvedl do třetího patra. Pomohl jí s vyzutím bot a ona se ospale dokodrcala k posteli, do které si bez převléknutí lehla. Přehodil jsem přes ni deku, aby nenastydla, a lehl si vedle ní.

## IV. Září

*(ráno na bytě, on vstává, zatímco ona sedí u stolu s přichystanou snídaní)*

Ona: Dneska jsem se rozhodla, že se o snídani postarám já. Snad nevadí.

On: Lívance?

Ona: Všimla jsem si, že máš rád sladký. Dala jsem ti do nich i med.

On: Jsou skvělý.

Ona: *(zvóní jí mobil)* Omluv mě, prosím. *(odchází do koupelny)*

On: *(mezitím snídá)*

Ona: *(rozovor je slyšet přes dveře)* Já ty peníze potřebuju... Jak dneska? Dobře, tak v pět?  
*(vychází z koupelny)* V kolik dneska končíš? Můj táta tě chce poznat.

Ze setkání s jejím otcem jsem byl nervózní, neuměl jsem si představit, jak může vypadat nebo se chovat. Ale bydlel někde za Plzní, tak jsem si říkal, že při cestě mi o něm alespoň něco poví.

*(V autě)*

Ona: *(přepíná rádio a připojuje Spotify)* Hrozný ty rádiový hitovky co. *(pustí Potměšilý host od Hany Hegerové a začne zpívat)* Jen ať si mě soudí. Ať mě klidně soudí, já se nepřiznám.

On: Kdo to zpívá?

Ona: Hana Hegerová. Neznáš? Tahle písnička se nám dneska bude hodit.

On: Jak to myslíš?

Ona: Táta je právník. Ale neboj, já nás nedám.

Ne, tím mě neuklidnila, představil jsem si takový ten typický příklad zazobaného právníka, co mě odsoudí už v prvních minutách. Ale opak byl pravdou. Přivítal nás vřelý muž, který nás zavedl do prostorného obývacího pokoje. Všude visely fotky spokojené rodinky: otec, matka a dvě děti. Podle nejnovější fotky mohl být kluk zhruba v našem věku a holka kolem patnácti.

On: Neřekla si mi, že máš sourozence.

Ona: Jen nevlastní sestru. Adam není můj brácha.

Otec: Měla bys ho tak ale brát.

Ona: Nejsem tu kvůli hraní na šťastnou rodinu. Potřebuju ty peníze ze spoření. Jak už jsem ti řekla do telefonu, čekáme dítě a budou se hodit.

Otec: Oba moc dobře víme, že to není jen kvůli dítěti. A co on? Ten vás snad neuživí. Vždycky jsem říkal, že chlap by se měl umět postarat o rodinu.

Ona: *(chladně)* Stejně tak, jako ty ses postaral o mě a mámu?

Otec: *(mlčí a po chvíli dodá)* Dobře, domluvím to s účetní, do týdne ty peníze budeš mít na účtě. Teď si dáme večeři.

Po dobu večeře jsme se bavili o běžných věcech. Mé práci, bydlení v Praze, rodičích. I přes počáteční rozhovor se jevil jako slušný chlap, ale nechápal jsem jeho chladný vztah s vlastní dcerou. Na konci večeře mi ale všechno docvaklo. Celou dobu mluvil o své druhé dceři, patnáctileté Aničce, taky partnerce Blance a nevlastním synovi Adamovi. To byla jeho „nová“ rodina a každý členek navíc jako by ničil jeho představu o dokonalém rodinném životě. Anička byla skvělá sportovkyně a studovala v zahraničí. Blanka byla zas starostka obce a Adam dokončoval inženýra. A my? My byli návštěva. Trpěný kousek minulosti v jeho domě. Po jídle se s námi rozloučil s tím, že musí vyzvednout manželku z lekce tenisu.

*(V autě)*

On: Tvůj táta je ... *(hledá správné slovo)*

Ona: *(doplňuje jeho větu)* Má zvláštní způsoby.

On: Promiň, že se tak hloupě ptám, ale proč se s tvou mámou rozvedli?

Ona: Podváděla ho. Nebo on jí. Možná oba. Každý měl svojí vlastní verzi, svojí obhajobu. U mámy jsem si jistá, často jsem ty chlápky vídala. Byla jsem ještě malá a nedocházelo mi, co se děje. A táta si zas podezřele brzo našel Blanku.

On: To muselo bejt zlý.

Ona: Rozchody jsou vždycky zlý. Lidi, co se milovali, na sebe začnou házet špínu, může být něco víc devastujícího? Máma to zahnila chlastem, táta budováním nové dokonalé rodinky. Každý si z té bolesti našel nějakou únikovou cestu.

On: A máma si pak nikoho nenašla? Vždyť sama říkáš, že o milence neměla nouzi.

Ona: *(zamyšleně)* Asi jí to přestalo dávat smysl. Přitažlivost k zakázanému se obrátila v zoufalou touhu necítit se osaměle. Jenomže chlapi to vycejtěj. Najít muže na noc není těžký. Ale na život? Navíc na sebe dost kašlala, vypadala jako troska. A jediný, v čem našla útěchu, bylo to debilní víno.

On: A kvůli tomu umřela? Jako chlastu?

Ona: V podstatě jo, ale bylo toho mnohem víc.

On: Jak víc?

Ona: To je fuk.

Měl jsem pocit, že jí začínám rozumět. Nevěděla, jak funguje „normální“ rodina. Vztahy kolem ní se rozpadaly a ona byla jen jednou ze součástí rozbitého mechanismu. Otec se na ni očividně vykašlal a vytěsnil ji svým ideálem o nové rodině. Matka propadla alkoholu. Ale muselo toho být mnohem víc. Pochopil jsem, že spěchat na ni nemá cenu. Pak se akorát stáhla a nedalo se s ní komunikovat.

## V. Říjen

*(stojí nad připraveným pokojem pro dítě)*

On: Tak co myslíš? Bude to kluk, nebo holka?

Ona: Říkala jsem ti, ať si to necháme říct... To ty si nechtěl.

On: Já vim, vždyť furt nechci. Jen mě nad tím baví přemejšlet.

Ona: Občas mi přijde, že si větší holka než já. *(směje se)*

On: No dobře a jména?

Ona: *(váhavě)* No, můžeme si to rozdělit. Já chci Emilii. Tak ty můžeš vybrat klučíčí jméno.

On: Dobře... Co třeba Patrik?

Ona: Nešlo by jiný?

On: Proč? Patrik se ti nelíbí? Taky se nedá říct, že bych z Emilie byl zrovna odvařenej.

Ona: Jen mám to jméno spjatý s někým, koho si už nechci připomínat.

On: Bejvalej přítel?

Ona: *(odmlčí se a po chvílce řekne)* V podstatě. Mámin přítel.

On: Myslel jsem, že si po tvym tátovi už nikoho nenašla.

Ona: Bylo to takový komplikovanější.

On: To je hodně věcí, ale máme docela dost času na to, aby si mi to vysvětlila.

Ona: Ani ne, do půl hodiny musím odejít.

On: A kam zase jdeš? Vždycky zmizíš na několik hodin kdoví kam.

Ona: Můžeš jet se mnou a uvidíš.

On: Dneska nemůžu, potřebuju dodělat něco do práce.

Ona: Tak třeba příště.

Musel jsem více pracovat, abychom měli rezervu do budoucna. Nechtěl jsem, aby si brala peníze od otce, ale ona si stála tvrdošijně za tím, že dokud je studentka, má na to nárok a ať si s tím nedělám hlavu. Kapesné stačilo na výdaje za jídlo a za mou výplatu jsem platil poplatky ohledně bytu a počáteční investice do výbavy pro miminko. Nikdy by mě nenapadlo, že kočárek a další pitomosti vyjdou na takovou pátku a mít dítě je v dnešní době otázkou luxusu. Ona školu kvůli těhotenství přerušila, a tak se plně zaměstnávala procházkami s Teddym a cvičením jógy. Chtěl jsem po ní, ať si přečte nějaké těhotenské knížky nebo alespoň diskuze, aby věděla, do čeho jde. Ale ona uznala, že její tělo bude nejlíp vědět, jak se v té chvíli chovat a rozhodně nechce, aby měla ještě před porodem „mlíko na mozkou“ a přišly by nápady jako jíst placentu a podobný nechutnosti. Docela jsem si

oddychl, protože po její náloži veganských produktů a výmalbě dětského pokoje, jsem ji přesně za takovou matku považoval.

*(o víkendu na bytě)*

Ona: Myslíš, že bysme mohli zejtra zajet do mého starýho domu. Trošku bych tam poklidila a vzala si ještě nějaké věci.

On: Jasně, není problém.

*(cesta v autě)*

On: Jen tak mě napadlo... jaký máš plány s tím domem. Je vlastně tvůj, nebo komu patří?

Ona: No žádný plány asi nemám, jen se chci o něj starat, váže se mi k němu spousta vzpomínek.

On: A je teda tvůj?

Ona: Patří babičce.

On: Jo tak. Nikdy si o ní nemluvila. *(čeká na reakci, ale když nepřichází, rozvíjí dál konverzaci)* Pro tebe jako studentku to nebyla asi úplně ideální lokalita. Si musela složitě dojíždět.

Ona: Zas tak hrozný to nebylo, měla jsem auto.

On: A proč už ho nemáš?

Ona: Prodala jsem ho. Chtěla jsem šetřit přírodu víc. Navíc dvacet minut pěšky odtud staví vlak, takže to není s dopravou tak hrozný.

On: I tak, táhnout se každý ráno takovou dobu...

Ona: Všechno se dá. Ale to byl asi jeden z důvodů, proč jsem se chtěla nastěhovat k tobě. Sem, než by dojel taxík nebo cokoliv, byl by to risk.

On: Aha, tak děkuju za odůvodnění. Ale chápu, starat se tu sama o dítě by bylo dost namáhavý... *(opatrně)* A kde je tvoje babička teď?

On: No víš...

Poznal jsem, že se jí o babičce nechce mluvit, často se zadržovala a vypadalo to, že se snaží vymyslet nějakou verzi, která by uspokojila moji zvědavost, a ona nemusela prozradit nic, co nechce. Vysvobodilo ji zastavení auta, dorazili jsme před dům, a aniž by dokončila větu, otevřela dveře a vyběhla vstříc dřevěné brance. Vystoupil jsem a šel za ní. I přesto, že byl dům starý a potřeboval několik úprav, dýchal z něj neskutečný klid. Zahrada byla rozhlehlá a jen malou část zabíral obytný prostor. V prosklené vstupní hale byla spousta květin, kterým se díky slunečnímu záření dobře dařilo – a tak ratanové křesílko mezi fíkovníky připomínalo



místo někde v džungli. Z haly se vešlo do prostorného obývacího pokoje, jehož stěny byly obloženy knihami. Kdybyste se zaměřili na jejich tituly, našli byste nejrůznější žánry, od průvodců evropskými městy, knih o dendrologii, až po kuchařky a klasickou beletrii. Nebyla tam televize, jen velký psací stůl v rohu místnosti. Na něm jsem našel fotku, na níž byly tři osoby. Starší žena s dlouhými plavými vlasy a sytě červenou rtěnkou. Vedle ní stála bruneta, nejspíše její dcera (sice byla oproti matce tmavší, ale společné rysy v jejich tváři je prozradily). Ta držela v ruce malé dítě. Vzal jsem fotku do ruky a prohledával další místnosti domu. Skrze velké zelené dveře se vešlo do malé kuchyňky, která jako by byla propojena se zahradou. Oprýskaná linka s malovaným nádobím, stůl se dvěma židlemi stojícími u velkého okna. Na stole prázdná váza a staré časopisy o bydlení. Napravo u dveří stála spíž, která byla naplněna zásobami mouk, marmelád a nasušeného koření. Vypadalo to jako příbytek babičky od Boženy Němcové, taková ta typická venkovská idylka. Do té doby jsem v podobném domě nikdy nebyl. Moje babička Marie totiž bydlela v paneláku. A děda s babičkou z taťkovy strany ještě za „totáče“ postavili dvougenerační barák, ve kterém jsem s rodiči až do deseti let žil. Mé dětství bylo spíše betonové než „babičkovské“. Přes prosklené dveře z kuchyně jsem vystoupil na verandu, ze které se rozprostíral pohled do zahrady. Rozhlížel jsem se a představoval si, kolik zvířat tu dříve museli chovat. Teď tu zbyly jen staré krmelce, chlívky a také oválné plechové nádoby. Ty dříve nejspíš sloužily jako pítka, ale někdo do nich zasadil macešky a nějaké další květiny, které jsem neznal. I přesto, že teď byl prostor neobývaný, udržoval si stále vidinu života. Stromy a keře se rozpínaly do nepravidelných tvarů, kolem rybníčku rostly orobince a celou zahradu pokrýval sezónní plevel. Atmosféru zahradě dodávalo ještě kvákání žab a písání kosů, kteří vyhrabovali zbytky kůry.

Ona: *(přijde k němu a usměje se)* Vypadáš, že se ti tu snad líbí.

On: Má to tu atmosféru. Chápu, proč to tu máš tak ráda.

Ona: To jsem ráda. *(pohlédne na fotku, kterou drží v ruce)*

On: *(zaměří její pohled)* Jej, promiň. Našel jsem to na psacím stole, chtěl jsem se tě na ni zeptat.

Ona: Jo, to jsem já, máma a babička. Byly krásný co. *(směje se)*

On: Myslel jsem si to. Ta rtěnka se asi dědí po generacích co.

Ona: Jen ten odstín. Jinak by to bylo docela nechutný.

On: Řekneš mi o nich někdy něco?

Ona: O rtěnkách? Možná.

Asi to bylo hormony nebo čímsi, ale pár dnů po návštěvě domu mě vyzvedla v práci s tím, že chce abych s ní někam jel. Neřekla mi kam, ale podle jejího výrazu mi bylo jasné, že si sama není jistá tím, co dělá. Chtěla řídit pod záminkou, že se potřebuje odreagovat. Najednou naše auto zastavilo před budovou připomínající nemocnici.

*(v autě)*

On: Kde to jsme?

On: Pojď, vystup. Jdeme dovnitř.

Až pak mi to došlo, tohle nebyla normální nemocnice, ale domov důchodců. Když šla po chodbě, se všemi se zdravila. Došli jsme až do pokoje úplně vzadu. Lehce zatukala na dveře a vstoupila.

*Domov pro seniory*

Ona: Ahoj babi, tak co, jak se dneska máš?

Babička: Andrejko, no ty si hodná holka, že si za mnou přišla. A on přišel i Honzíček. No to vás ráda vidím. *(usmívá se na ně)* A co, už jste viděli tátu, nebo se někde fláká? Že šel zase do hospody. Představ si, že se zítra máme fotit.

Ona: Neboj babi, určitě do zítra přijde.

Babička: Babi? *(kouká před sebe a mlčí)*

Celá návštěva se vlekla v podobném znění. Stará paní měla světlejší a tmavší chvílky. Oslovovala mě Honzíku, ji Andrejko a žila v popleteném světě. Když ji něco nezapadalo, na dlouhou chvíli se zamlčela a pak začala od znova jako kolovrátek. Strávili jsme tak asi půl hodiny, než přišla ošetřovatelka s večerí. Rozloučili jsme se a vrátili k autu. Člověk si vždy v takových chvílích uvědomí, jak je život pomíjivý a když jste staří a váš mozek už nepracuje tak, jak by měl, vracíte se zpět v myšlenkách k nejkrásnějším okamžikům. Přemýšlím, v jakém okamžiku se zaseknu já.

*(v autě cestou zpátky)*

Ona: Tak, už znáš babičku.

On: Jo, ona má...

Ona: Stařeckou demenci.

On: To je hrozný.

Ona: Víš, občas přemejšlim, zda si to uvědomuje. Doufám, že ne. Tohohle by se nechtěla dožít. Lidi by se tohohle neměli dožívat. Člověk by si je měl pamatovat takový, jaký byly. A ne jakýma je udělala nemoc, prášky.

On: A Andrea byla tvoje máma?

Ona: Jo. Na mě si nepamatuje.

Byl to další pokrok v našem krátkém vztahu. Měl jsem další střípek skládačky její tajupné povahy a bylo mi jasné, že zbývá ještě jedna součástka, abych si udělal ucelenější obrázek o její minulosti. Její vztah s matkou. Mluvívála o ní chladně, s nepochopením, a přesto s velkou bolestí.

## VI. Listopad

*(na bytě)*

On: Jen tak mě napadlo, že teď toho bude hodně – porod, Vánoce. Takže na nějaký velký plánování nebude čas. Chci se teda zeptat, kde budeš chtít trávit Štědrý den, teda v případě, že ne v porodnici.

Ona: Já je příliš neslavim. Vlastně poslední dva roky jsem byla sama, akorát dopoledne jezdím za babičkou, večer mívaj nějaký program.

On: Takže ti nebude vadit bejt pak doma? Zvala mě máma, ale řekl sem jí, že bysme přijeli až další den.

Ona: A nevádí ti to?

On: Ne, už takhle to bude náročný. Ještě, kdyby se do toho přidala moje máma. *(směje se)*

Listopad se táhl dlouhou dobu, brzy napadl sníh, a tak se z víkendů, které jsme do té doby trávili na domě, stal den seriálů. Nikdy jsme nic nedokoukali do konce, díky ní. Stačilo pár dílů a začalo ji to nudit, navíc dodávala, že když má člověk velkou fantazii, vymyslí si mnohem lepší konec. Ty jejich bývají až moc plytký.

*(v bytě na Jiřáku)*

Ona: Věříš snad v happyendy?

On: Jo, asi věřim. Ale očekávám, že ty se svojí patetičností ne, mám pravdu? *(směje se)*

Ona: Svým způsobem. Trošku mě štve, že všechny ty romant'árny končívaj stejně. V tom, kdy je to nejhezčí, když jsou ještě hrozně moc zamilovaný. Tak to ale nebejvá, člověku ta zamilovanost nevydrží tak dlouho a pak přijde prozření. Začne vidět chyby toho druhýho a je naštvanej kvůli každé malichernosti, jako třeba nacákání v koupelně. Kdyby se život utnul v momentě zamilovanosti, je to happyend, ale koukni kolem sebe.

On: No právě, moji rodiče, vždyť jsou spolu od střední. To je pro mě docela dobrá ukázka happyendu.

Ona: Zas tolikrát jsem je neviděla, ale všimla jsem si, že si žijou spíš svobodnej život než manželskej.

On: To se snad nevylučuje. Moje máma je živel, hodně věcma si v životě prošla. Tu nespoutáš, to táta brzo pochopil, proto spolu zvládnou fungovat tak, jak fungujou. Vztah musí bejt o kompromisech a pochopení toho druhýho.

Ona: To moje máma neuměla. Když byla dítě, přišla o tátu, myslim si, že měla docela „daddy issues“. Ke každému chlapovi se upnula, nenechala ho dýchat, neviděla jeho chyby.

On: Třeba Patrika?

Ona: Máma ho potkala na léčení. Byl něco jako její poslední naděje nebo tak o něm alespoň mluvila.

On: A byl?

Ona: *(naštvaně si odfrkne)* Byl to násilník. Mámu si v léčebně nejspíš vytipovat. Byla bezbranná. Nasliboval jí, že se vezmou a všechny takový ty pohádkový kecy, po kterých toužila. Postupně začal svou agresivitu stupňovat. Pamatuju si, když mě poprvé uhodil. Omlouval se a prosil, ať to nepovím mamce. Slíbil mi štěně. Teddy byl moje mlčení. Ale postupem času už se to nesnažil skrývat. Brzo bil i mámu a ta začala znovu pít, nesnášet sebe, obviňovat mě.

On: To ti bylo kolik?

Ona: Kolem deseti. Byly to letní prázdniny před pátou třídou.

On: A ty si odešla k babičce? Nebo jak k tomu došlo?

Ona: Jo, utekla jsem. Jednoho dne se to vyhrotilo. Přišla jsem domu a máma ležela v křehci na gauči. Patrik stál nad Teddym a chystal se ho kopnout. Došlo mi, že pokud nic neudělám, jednoho dne to přežene a jeden z nás to nepřežije. Druhej den, když někam odešel, jsem se s Teddym sbalila a běžela na vlak.

On: A co máma, nesnažila se ti zabránit?

Ona: Ta? Ne. Byla duchem nepřítomná. Trošku se bojím, že jí nikdy nebudu schopná odpustit. Byla to moje máma, měla bejt silnější.

On: Občas to člověk prostě nezvládne.

Ona: *(brečí)* Co, když budu jako ona?

On: *(obejme ji)* Nebudeš, já nejsem totiž jako Patrik ani tvůj táta.

## VII. Prosinec

Narodila se 24. prosince. Dostala jméno Klára. Nikdo jsme nevěděli, z jakého důvodu nám ji seslal osud do cesty. Možná aby spojila dvě ztracený existence v tomhle světě? Nebo je to zas další moje spisovatelské kliše?

Její jméno jsem vybral já, chtěl jsem, aby se jmenovala po svojí mámě. Ta souhlasila. Možná doufala, že to vrátí její babičce paměť a vzpomene si na to, že měla vnučku. Nebo byla její druhá šance? Na to najít rodinu a s ní i svobodu. Odpustit?

Dům na Jiřáku i s černobílým pokojem jsme přenechali novým nájemcům. S miminkem i Teddym se přestěhovali do starého domu. Ten jsme díky spoření podle společného vkusu poopravili. Samozřejmě podle Feng-šuej. Přikoupili jsme domácí zvířata, protože jich přece není nikdy dost. A babičku Emilii jsme na víkendy vozili domů a zjistili, že prostředí plné vzpomínek zlepšuje její zdravotní stav. Moji rodiče byli stále mými rodiči, jen já už nebyl takový *mamánek*. A co vy? Věříte v happyendy? Nebo si tenhle příběh dokončíte podle sebe? To je asi jedno, protože zítra vstanete a uděláte si čaj s medem, nebo ne?

## **Teoretická část: Bídníci a jejich filmové zpracování**

## Úvod

Většina knih zabývajících se studiem adaptací zmiňuje, že je tato disciplína neustále podhodnocována. Když však nahlédneme do programů kin či žebříčků nejlépe hodnocených filmů, více než polovinu tvoří právě adaptace. Jejich popularita dokonce zapříčinila, že od roku 1931 mají přepracované literární zdroje samostatnou kategorii při udělování filmových cen Oscar.

V Čechách k nejpobulárnějším zpracováním Bídníků patří verze z roku 1958 s Jeanem Gabinem v hlavní roli či televizní seriál z roku 2000, kde zazářili Gérard Depardieu a John Malkovich. Já pro účely mé práce zvolila adaptace ve třech různých podobách – filmové drama, filmový muzikál a seriál televizní stanice BBC. Jejich prostřednictvím se pokusím poukázat na rozdílné možnosti práce s předlohou. Milovníci knižní předlohy většinou očekávají co největší věrnost originálu. Často pak bývají nespokojení, jelikož se například vytratila jejich oblíbená zápletka či ztvárnění postav neodpovídá jejich představám. Proto většina vědců zabývajících se adaptacemi připomíná, že bychom adaptace neměli hodnotit z hlediska věrnosti, ale z hlediska funkčnosti samostatného díla. Už jen proto, že film má jiné možnosti než kniha a s narativem pracuje jiným způsobem. Každé umělecké ztvárnění (ať se jedná o film, knihu, divadlo atd.) v nás vyvolává jiné emoce, nabízí jiné postřehy a schopnosti vnímání. Z toho důvodu se nebudu snažit o zhodnocení kvality daných adaptací či vedení sporu o převoditelnost knihy do filmové podoby. Půjde mi především o nastínění způsobů, které filmaři využívají k jejich osobité prezentaci daného díla. A též o zdůraznění faktu, že každého autora či čtenáře zaujmou jiné okolnosti, kterým pak dává větší prostor ve svém díle či myslí.

Nejdříve se zaměřím na okolnosti vzniku díla a představím autora Victora Huga. Jelikož se jeho životní události promítají jistým způsobem i do knihy, považuji za důležité tyto informace neopominout. Dále rozeberu literární dílo Bídníci, které ušlo dlouhou cestu, než se z něj stala nesmrtelná klasika. Zmíním z mého pohledu nejdůležitější a možná i nejaktuálnější myšlenky knihy, u kterých je převoditelnost do filmového světa téměř nemožná. A samozřejmě provedu rozbor samotných adaptací a vysvětlím způsob, jakým s knižní předlohou pracují. V závěrečné části se pokusím o obecnější shrnutí, zamyslím se nad problémy, které se při adaptacích objevují a také porovnam jednotlivé přístupy filmařů ke knižní předloze.

Co se týče odborné literatury, budu čerpat z více zdrojů, které se zabývají životem Victora Huga, a tudíž i Bídníky. Mou orientaci ve francouzské politice se pokusím doplnit



Michelem Winockem a jeho knihou *Victor Hugo v politické aréně*. Ohledně samotného Huga budu čerpat převážně z André Mauroise a Viktora Nikolajeva, kteří se věnují jeho biografii. Ve světě adaptací pro mě budou klíčové práce Petra Bubeníčka, pomocí nichž nastíním nejdůležitější momenty „hledání interdisciplinárního dialogu.“ A též studie Lindy Hutcheon, která má velký vliv na současnou podobu adaptačních studií.

## Literární dílo *Bídníci*

### Victor Hugo

Victor Hugo se narodil roku 1802 v Besançonu ve východní Francii. Už od dětství byl svědkem sporů dvou politických názorů – jeho otec byl bonapartista, zatímco matka roajalistka. Politika pak Huga pronásledovala po celý život.

Velký vliv na Hugovo dospívání mělo i časté stěhování, jehož příčinou byla otcova funkce v armádě. Nějaký čas žili v Itálii a následně se přesunuli do Španělska. Mezi jeho rodiči panovaly neustálé neshody, a tak se po několika letech strávených v zahraničí společně s matkou vrátil zpět do Francie. Tam také napsal své prvotiny, ovlivněn matkou oslavoval zpočátku monarchistický režim a katolickou církev. „Dá se říci, že Victor Hugo byl katolík jen z oddanosti k roajalismu a ze společenských důvodů, aby se mohl oženit s Adélou“<sup>1</sup>

Adélu Foucherovou znal od dětství, ale až po návratu do Francie se do sebe bláznivě zamilovali. A i přes počáteční námitky rodičů se, když bylo Hugovi devatenáct let, vzali. Stejně jako jeho láska k Adéle i jeho roajalistické názory ho brzy opustily, odsoudil svou dosavadní tvorbu a charakterizoval ji jako výsledek omylů člověka, který se dostal na nesprávnou cestu.<sup>2</sup> Klíčovým dílem z této doby se stala jeho hra *Cromwell*, která položila základy romantickému dramatu, ale především zaujmula její předmluva, která byla později považována za romantický manifest. Navíc obsahovala nové a hluboké myšlenky, které se přibližovaly k pravdivému zobrazení skutečnosti.<sup>3</sup> Hugo skrze svá díla kritizoval soudobou společnost a politiku. Například v díle *Poslední den odsouzenec* zpochybnil trest smrti a vyjádřil názor, že je to společnost, co člověka formuje, tudíž nese i zodpovědnost za jeho zločin.

V politických názorech však kolísal i nadále. Červencová revoluce roku 1830 z něj učinila na krátkou chvíli republikána. Následně se přiklonil na stranu Ludvíka Filipa, který z něj dokonce učinil francouzského pára. Ale po červnových událostech roku 1848 byl zvolen jako poslanec za stranu pravice. To využil k boji za slabší. Obhajoval svobodu proti stavu obležení, chudinskou péči proti bídě, italský národ proti absolutní papežské moci,

---

<sup>1</sup> Winock 2010, s. 10.

<sup>2</sup> Nikolajev 1955, s. 12-13.

<sup>3</sup> Tamtéž s. 17.

dostupnost základního vzdělání, svobodu tisku a všeobecné hlasovací právo.<sup>4</sup> Zpočátku podporoval mladého Ludvíka Bonaparte, ale potom, co prezident rozpustil národní shromáždění a státní radu, emigroval Hugo z Francie a usadil se v Bruselu.<sup>5</sup>

V exilu byl nucen strávit necelých dvacet let, což ho ještě více přivedlo k tomu, aby bojoval za to, v co celý život doufal, za svobodu. Hugo se nikdy netajil podporou nějaké strany, v danou chvíli vždy důvěřoval jistému ideálu. Často byl proto také zklamán, ale on nikdy nebyl tolik politikem jako spisovatelem – věřil především v dobro a spravedlnost.

„Myšlenka vrozeného sklonu člověka k dobru, výjimečné úlohy výchovy, všemocného vlivu vnějších podmínek na chování člověka se proplétá skoro všemi Hugovými díly. Hugo vytrvale přesvědčuje čtenáře: člověka může zachránit láska, dobro a milosrdenství, láska je všemocná, zázračná je její přetvářející síla.“<sup>6</sup> S láskou se s Hugem roku 1885 rozloučila celá Francie. A v této souvislosti můžeme připomenout poslední slova Jeana Valjeana: „Zemřít, to není hrozné; hrozné je nežít!“<sup>7</sup>

## Okolnosti vzniku díla

Kniha *Les Misérables*, v českém překladu *Bídníci* či *Ubožáci*, vyšla roku 1862. Tedy v době, kdy Hugo přebýval v exilu. Ale na románu pracoval už o několik let dříve. „Již v roce 1840 rozvrhl první plán tohoto románu: *Bědy*. – *Příběh světce*. – *Příběh muže*. – *Příběh ženy*. – *Příběh panenky*.“<sup>8</sup> Avšak díky změnám ve Francii a vlastní angažovanosti odložil román stranou a vrátil se k němu až v exilu. „Vytáhl jej ze svého kufru rukopisů, který putoval s ním, 25. dubna 1860 a znova se do něj ponořil.“<sup>9</sup>

Inspiraci čerpal především z vlastního života a příběhů lidí, které mu byly vyprávěny. Předlohou pro postavu monsignora Myriela měl být autentický kněz Miollis, jehož láska k bližním a vznešenost jeho mluvy přesahovaly hranice městečka Digne. To on měl pomoci Pierrovi Maurinovi, propuštěnému trestanci, jehož osud byl vtisknut do postavy Jeana Valjeana. A svůj vlastní příběh vnesl do postavy Mariuse, jehož nevinná láska ke Cosettě se podobá té, kterou prožíval s Adélou. Prošel i stejným politickým vývojem jako Marius.

---

<sup>4</sup> Winock 2010, s. 37.

<sup>5</sup> Nikolajev 1955, s. 40.

<sup>6</sup> Tamtéž s. 31-32.

<sup>7</sup> Hugo 2010, s. 731 (svazek II.).

<sup>8</sup> Maurois 1985, s. 447.

<sup>9</sup> Winock 2010, s.42.

Navíc Hugův otec byl statečným bojovníkem v bitvě u Waterloo stejně jako kapitán Pontmercy v díle.<sup>10</sup>

Victor Hugo si byl vědom úrovně svého díla, a proto byl neústupný ve vyjednávání podmínek jeho vydání, on se nakonec ukázalo jako správná volba. Výhradní práva ke knize prodal za tři sta tisíc franků mladému belgickému nakladateli Albertu Lacroixovi. Tato investice se nakladateli brzy vrátila, *Bídníci* se totiž okamžitě stali bestsellerem.<sup>11</sup> Velký problém s knihou však měla kritika, která byla nelítostná a označila ji za „nejnebezpečnější knihu své doby“, která podvrací všechny společenské instituce. Proti tomuto tvrzení se Hugo ohradil s tím, že je pouze idealistou, který směřuje k vyšší společnosti, k vyššímu lidstvu a vyššímu náboženství.<sup>12</sup> A jeho cílem je pouze poukázat na nešvary své doby, která uměle vytváří peklo přímo ve středu civilizace a přimíchává lidskou osudovost k osudu. V předmluvě jmenuje tři velké problémy svého věku – zproletarizovaného muže ponižovaného pod lidský obraz, morální úpadek ženy a tmářství zbídačující děti. Vyjádřil se, že pokud na světě nepominou nevědomost, bída a již zmíněné problémy, nebudou knihy tohoto druhu bez užitku.<sup>13</sup> Hugo se nesnažil kritizovat, neviděl svět černobíle, naopak na svět nahlížel s až neobvyklým optimismem a vírou ve šťastnou budoucnost.

## Literární předloha – Bídníci

Knih obvykle vychází ve dvou svazcích a je rozdělena na pět oddílů, které jsou pojmenovány po jedné z postav – *Fantina*, *Cosetta*, *Marius*, *Jean Valjean*, tedy s výjimkou čtvrtého, který nese název *Idyla ulice Plumet a epeje ulice Saint-Denis*. Každý oddíl je navíc rozdělen na několik knih, které se skládají z kapitol.

Podle názvu by se mohlo zdát, že tématem knihy budou primárně bídící lidé. A to ať z hlediska chudoby, nástrah osudu nebo samotné bídosti jejich vlastní osoby. Ale vypravěč nás vyvádí z omylu: „Tato kniha je drama, v níž hlavní úlohu má nekonečno. Člověk hraje úlohu vedlejší.“<sup>14</sup> Podrobně nám jsou vylíčeny historické události, ať už bitva u Waterloo, revoluce či vláda Ludvíka Filipa. Vše se dozvídáme skrze extradiegetického vypravěče, který s námi, jakožto čtenáři, v některých pasážích komunikuje. Historické

---

<sup>10</sup> Maurois 1985, s. 448.

<sup>11</sup> Tamtéž s. 450.

<sup>12</sup> Winock 2010, s. 49.

<sup>13</sup> Hugo 2010, předmluva nestránkováno.

<sup>14</sup> Hugo 2010, s. 511 (svazek I.)

události často komentuje a místy vkládá odborné pasáže z nejrůznějších odvětví. Dočteme se o tom, jak se vyvíjel argot, jak se slavily maškary nebo nás poučí o vývoji církve. Najdeme zde ale i pasáže, do kterých jsou vloženy dopisy, články z novin, rozpis výdajů biskupa anebo popěvky a písně.

Podrobně je nám popsána i Paříž a její podzemí, tentokrát to ale není z ptáčí perspektivy, jak tomu bylo v *Chrám u matky Boží v Paříži*, ale z pohledu sovy. Což má vcelku jasné opodstatnění, sova jakožto noční pták dokáže lépe nastínit situaci bídníků, jejichž příběhy se odehrávají především po setmění: „Všude bděla a udržovala pořádek neviditelná policie vzpoury – noc.“<sup>15</sup> Sova nás zavede na barikády, kde se nám naskytuje pochmurná podívaná. U Huga jsme zvyklí, že jeho popisy bývají podrobné a velmi přesné, že by se jimi člověk tehdy mohl orientovat podobně jako „průvodcem“. V knize je nám ale vysvětleno, že tomu tak není: „Je tomu už mnoho let, co autor této knihy, který bohužel musí mluvit i o sobě, nebyl v Paříži. Od té doby, co ji opustil, se Paříž změnila. Vyrostlo nové město, které je mu téměř neznámé.“<sup>16</sup> Tím je zde naznačena asanace, která probíhala v Paříži v letech 1852–1870, tedy v době, kdy Hugo na *Bídnících* pracoval v exilu.

Vypravěč zde pomocí filozofických rozprav vyjadřuje svůj názor na náboženství, zbytečnost válek a sociální nespravedlnost. Právě tyto pasáže tehdy mnoho kritiků považovalo za zbytečné, z hlediska doby nám však přináší novou hodnotu. Hugo například upozorňuje na nespravedlivé postavení žen ve společnosti: „Spoléháme na to, že se ženám nedostalo takového vychování jako mužům, bráníme jim číst, bráníme jim zabývat se politikou; zabráníte jim jít dnes večer do márnice a rozpoznávat vaše mrtvoly?“<sup>17</sup> Ale to, co dnešního čtenáře možná nejvíce zarazí je, že se toho tolik od té doby nezměnilo – že jsou stále peníze na války, zatímco chudina umírá hladu a nemůže si dovolit léky. Zkrátka, že náš svět má pořád co zlepšovat a takovéto knihy jsou stále k užitku.

---

<sup>15</sup> Hugo 2010, s. 404 (svazek II.).

<sup>16</sup> Tamtéž s. 449.

<sup>17</sup> Tamtéž s. 468.

## Adaptace

Na počátku dvacátých let minulého století začíná narůstat zájem o zfilmovanou literaturu. A s ním přichází i badatelé, kteří chtějí tento nový mezník prozkoumat. Film s sebou přináší nové možnosti a na rozdíl od zbylých druhů umění je vícevrstvý. Sdružuje v sobě drama, hudbu, malířství, fotografii, a dokonce i architekturu.

Nejsilnější pouto si ale vytvoří s románem, jelikož film nese velký narativní potenciál. Stejně jako romány i filmy vyprávějí dlouhé příběhy s množstvím podrobností, a to z perspektivy vypravěče, který mezi příběh a pozorovatele často vkládá značný stupeň ironie.<sup>18</sup> Proto není divu, že mnoho filmových tvůrců sahá na již čtenářsky osvědčená díla a náš svět je až přehlcen nejrůznějšími adaptacemi.

K takovým titulům patří i *Bídníci*. Do filmového, ale samozřejmě i do divadelního světa byli převedeni už mnohokrát. Příběh o lidské bídě, kterou zachrání láska, okouzluje lidi už desítky let. A toho využívají filmaři, kteří tuto látku stále přetvářejí do nových a nových podob. Existuje totiž více možností, jak k adaptaci přistupovat. Petr Bubeníček ve své studii zmiňuje: „K recepci a percepci nás vede pojetí adaptace jako rozkladu a skladu. Toto pojetí má opět velmi blízko k věrnosti či nevěrnosti, neboť adaptátoři jsou nejprve čtenáři předloh a jejich čtení se může lišit od běžné či interpretačními komunitami posvěcené recepce, jak si povšimla řada badatelů, román i jeho adaptace se mísí ve vědomí diváků a je započato setkání s ‚novým dílem‘.“<sup>19</sup> A právě jako k samostatným dílům budu přistupovat i k mnou zvoleným adaptacím.

Z důvodu, že mi jde především o poukázání na různorodost, zvolila jsem tři naprosto odlišné možnosti, jak s literární předlohou pracovat. Všichni adaptátoři vyprávějí příběhy svým odlišným způsobem a používají k tomu prostředky, které vypravěči vždy používali – aktualizují či konkretizují myšlenku, zjednodušují obsah, ale také ho někdy rozšiřují.<sup>20</sup> Jeden z nejznatelnějších rozdílů mezi románem a filmem je časový rozsah. „Romány končí jenom, když se jim zachce. Film je obecně omezený tím, co Shakespeare nazval ‚krátkým dvouhodinovým provozem na našem jevišti‘.“<sup>21</sup> Je tedy logické, že se několika set stránkový román celý nevejde do zhruba devadesáti minut, které průměrný

---

<sup>18</sup> Monaco 2004, s. 41.

<sup>19</sup> Bubeníček [online], [cit. 2020-03-30].

<sup>20</sup> Hutcheonová 2010, s. 19.

<sup>21</sup> Monaco 2004, s. 41.

film mívá. Z toho důvodu jsem také zvolila jako jednu z adaptací televizní seriál, který má tyto možnosti méně omezené.

## Televizní seriál

Na přelomu 40. – 50. let 20. století se v USA zrodila myšlenka televizních seriálů. Příběhy na pokračování měly úspěch v rozhlasu, a proto se zdálo jako dobrý tah přenést tento postup i do televize, která se dostávala do popředí. Mezi takové modelové pořady 50. let patří například *Zátah* Jacka Webba a *Miluju Lucy* Lucille Ballové a Desiho Arnaze. Důležitou funkcí televizních seriálů se stalo navozování nálady a atmosféry, které převládá nad samotným příběhem. Televize má totiž schopnost stát se součástí naší reality, odehrává se v našem prostoru, v našem čase.<sup>22</sup> U televizních seriálů je to ještě zřetelnější, jelikož se k němu opakovaně vracíme. Potenciál seriálu je brzy využit k tomu, aby nejen bavil, ale také informoval a vzdělával. A díky tomu vznikají první televizní adaptace umělecké literatury.

Nejvíce se o rozvoj televizních seriálových adaptací zasloužila britská televizní stanice BBC, která svou televizní seriálovou tvorbu zahájila v roce 1950 vysláním adaptace románu Louisy May Alcottové *Little Women*; od té doby se adaptování proslulých a oblíbených románů do seriálové podoby stalo trvalou součástí televizní produkce.<sup>23</sup>

Z dílny BBC pochází také seriál *Bídničů* z roku 2018, jehož režie se ujmul Tom Shankland a scénář vypracoval Andrew Davies. Seriál je rozdělen do šesti epizod se stopáží necelou hodinu. V hlavních rolích se objevili Dominic West (Jean Valjean), David Oyelowo (inspektor Javert), Lilly Collins (Fantine), Adeel Akhtar (Thénardier), Olivia Colman (Thénardierová) a samozřejmě mnoho dalších.

Začneme-li stylistickým hlediskem, televizní zpracování *Bídníků* se skládá z krátkých záběrů, které se v rychlém sledu střídají. Je to především proto, že se naráz odehrává více dějových linií. V tomto můžeme pocítovat výhodu filmu, jelikož na rozdíl od knihy, kde by takto časté přeskokování v ději mohlo působit zmateně, zde spíše usnadňuje orientaci v čase, ve kterém se děj odehrává. Zatímco v knize nám k tomuto přeskokování slouží kapitoly, které však zachycují delší časové období, ve filmu jsou nám scény servírovány lineárně za sebou, jak se zhruba odehrávaly. V kapitolách se často vracíme

---

<sup>22</sup> Monaco 2004, s. 490.

<sup>23</sup> Zatloukalová 2011, s. 213.

zpátky do minulosti, nelze totiž tak snadno přeskakovat z jedné linie do druhé, jak to umožňuje střih.

Orientace v čase zde hraje velmi důležitou roli, jelikož *Bídníci* zaznamenávají téměř sto let. Seriálové zpracování se s tím vypořádává tak, že je nám při změně času a místa přiznán titulok, ve kterém je skok uveden. K posunutí v čase je zde použita ale i decentnější úprava, a to časosběrný záběr změny ročního období v krajině (nejdříve je příroda pokryta mrazem a sněhem, ale postupně se přemění v zelenající a rozkvétající keře). Dále je nám zde plynutí naznačeno i stárnutím postav, které je v tomto případě nejzřetelnější u postav Mariuse, Cosetty, ale také dcer Thénardierových, u nichž probíhá změna i v obsazení herců (z dětí na dospívající).

Kamera často snímá postavy zblízka. Nejvíce je to zřetelné ve scénách s Jeanem Valjeanem, jelikož v knize tato postava příliš nemluví a jeho myšlenky jsou nám sdělovány pomocí vypravěče – v seriálu je důraz kladen na jeho mimiku, ze které divák interpretuje jeho emoce. Zpracování je také velmi výrazné, co se barev týče. Ty pomáhají dokreslit především společenské rozdíly, což si můžeme povšimnout v interiérech, kdy u vyšších vrstev (pana Gillenormanda, Cosetty a Valjeana v ulici Plumet) převládá barevnost, pestré pastelové barvy a spousta světla. Opakem k tomu jsou byty chudých, které jsou pochmurné, zahalené v tmavých, nevýrazných barvách, což dosti odpovídá popisům v knize. I rozložení bytů Thénardierových a Mariuse je velmi věrné knižní předloze. Stejně tak je tomu i u dobových kostýmů. Co se týče barev, chci zmínit i důraz na červenou barvu. Jedná se pouze o mou vlastní interpretaci a nikde jsem k ní žádné informace nedohledala, ale titulky míst jsou výrazné červené barvy, červené je i oblečení galejníků, Cosettiny šaty jsou v době revoluce výrazně červené. Což může symbolizovat barvu krve, která byla prolita v boji. Je jedno, za jakou stranu kdo bojoval, krev mají všichni stejnou (nejvýrazněji naznačeno v bitvě u Waterloo na začátku prvního dílu, ale i na konci při obléhání barikád). Také je to barva vášně a vzdoru, ať už vzdoru Valjeana proti nespravedlnosti galejí, Cosettiny vzpoury k otci a lásky k Mariusovi, a také samozřejmě vášnivého vzdoru samotných revolucionářů, kteří se rozhodli zemřít pro republiku. Stejně jako v knize i zde je hojně scén odehrávajících se v noci, dokonce zde nalezneme i scénu barikád ze „soví perspektivy“, kterou jsem už zmiňovala v knižní verzi.

Přistoupíme-li tedy ke srovnání, co se týče věrnosti literárnímu dílu, televizní ztvárnění *Bídníků* nevykazuje žádné viditelnější změny. Redukce postav zde není nějak narušující – místo čtyř mladých párů v příběhu Fantiny a Tholomyése došlo k úpravě na tři,



postava starého Faucheleventa nevystupovala v klášteře, kde se schoval Jean Valjean s Cosettou, ale byl z části nahrazen jeptiškou, která dříve pečovala o Fantinu.

Seriál velmi využívá náznačků. Scéna, kdy Fantina vyrábí z černého skla ptáčka, je nejspíše narážkou na Cosetty přezdívku „skřivánek“ a panenka má zase vlasy Fantiny. Jednak si myslím, že je to důležitá symbolika jejich neustálého propojení, ale také je detail panenky využit pro dokreslení Cosettiny potřeby rodičovské lásky. V momentě, kdy panenku musí ponechat na místě skrývání, má už Jeana Valjeana, který jí rodičovskou lásku nahrazuje. Co se týče dalších rozdílů, můžeme zmínit třeba setkání malého Mariuse s otcem, který umírá. V knize je Marius už o mnoho let starší a s otcem se rozloučit nestihne. V seriálu také chybí souvislosti vztahu Gavroše a jeho dvou malých svěřenců (není zde řečeno, že se jedná o jeho bratry).

Děj v tomto zpracování je samozřejmě jinak vykonstruován, jelikož se snaží o to, aby divák v jeho sledování pokračoval. Z toho důvodu končí každá epizoda v napínavém momentu (tzv. cliffhanger). „Díky svému časovému formátu může seriál využít předlohu takřka beze zbytku, adaptátor tak není nucen hledat řešení, které by ve výsledku vedlo ke kreativnějšímu zpracování literární předlohy, a tudíž i výsledné podoby seriálu. Na druhou stranu má ale při větším důrazu na dialog příležitost ukázat v pomalém tempu vývoj postav i jejich vzájemných vztahů, které jsou jádrem klasických románových adaptací.<sup>24</sup> Zatímco kniha se zabírá charakteristikou postav z hlediska společenského vývoje, v seriálu je brán velký zřetel na jejich psychologizaci. Už jen díky tomu, že postavy jsou nějakým způsobem ztvárněné, mají vlastní mimiku a gestikulaci, je snazší vyjádřit jejich pocity během krátké chvíle. Novodobý divák toto dokreslení vyžaduje, jelikož vylíčené problémy nejsou už do takové míry aktuální a plastičnost postav dodává samotnému ztvárnění nový význam.

Zdůraznila bych především postavu Fantiny, jelikož ve srovnání s ostatními adaptacemi, které v této práci budu rozebírat, se jí v tomto zpracování dostává velkého prostoru. S Fantinou se poprvé setkáváme v době, kdy pracuje jako švadlena. V tu dobu je to mladé, naivní děvče, které hledá lásku, které se jí v životě nedostalo. „Věnem měla zlato a perly, ale zlato měla na hlavě a perly v ústech.“<sup>25</sup> Její krása je jedním z důvodů, proč si ji vybere bohatý Tholomyés. I přesto, že ji její přítelkyně upozorní, že takovýto vztah nemá budoucnost, ona se zamiluje a otěhotní. Tholomyés ji má pouze pro pobavení, a navíc ani společenské důvody neumožňují, aby si ji vzal. Fantiny věno (krása) nemá šanci překonat

---

<sup>24</sup> Zatloukalová 2011, s. 217-218.

<sup>25</sup> Hugo 2010, s. 133 (svazek I.).

moc peněz. A je to právě ona krása, přes kterou sledujeme Fantinin úpadek. Nejdříve je její vzhled postihnut trápením z odchodu Tholomyése a strachem o budoucnost její i dítěte. Poté, co prodá své vlasy a zuby, stane se z ní pouze jedna z mnoha nešťastnic ulice. Prostituce z ní sejme lidskost. Je pouze věcí, strojem na vydělávání peněz, které mají pomoci k lepší budoucnosti její dcery. Příběh Fantiny, stejně jako celá kniha, je především o lásce. Fantina ji jako dítě nikdy nepoznala. Romantická láska ji zklamala, ale ona i přes všechny útrapy prokázala největší lásku – lásku ke své dceři, pro kterou obětovala nejen svou krásu, své tělo, ale nakonec i celý svůj život.

## Filmový muzikál

Jako další formu možnosti adaptace jsem zvolila muzikál. Až do 20. let se točily pouze němé filmy. Teprve s příchodem zvuku se naskytly nové možnosti k rozšíření žánru. Jedním z nich byl i muzikál. Muzikál v sobě kromě mluveného slova zahrnuje také zpěv, tanec a je výrazně ovlivněn populární hudbou a jazzem.

Většina filmových muzikálů se vyvinula z divadelních představení – stejně tomu bylo i u *Bidníků*. Podle Hugovy předlohy zpracovali Claude-Michel Schönberg (hudba), Alain Boublil (libreto) a Robert Hossein (režie) divadelní muzikál, jehož premiéra proběhla v Palais des Sports v Paříži roku 1980. O pět let později muzikál přepracoval Herbert Kretzmer. Tato verze byla uvedena v Londýně a také na Broadwayi. Brzy se tento muzikál rozšířil do celého světa a ani Čechy nebyly výjimkou (o české libreto se postaral Zdeněk Borkovec).

Muzikál *Bidníci* patří k nejdéle hraným muzikálům na světě, proto není divu, že se ho v roce 2012 rozhodl britský režisér Tom Hooper převést i do filmového světa. Pozici producenta zaujmul Cameron Mackintosh. Na scénáři se podíleli William Nicholson a autoři původního divadelního zpracování Alain Boublil a Claude-Michel Schönberg. Hooper se vyjádřil, že chtěl vytvořit alternativní realitu, film, kde budou lidé komunikovat prostřednictvím písní. Proto přizval původní tvůrčí tým, aby se podílel na tvorbě scénáře a vytvořil úplně nové texty, novou muzikálovou strukturu a novou píseň (např. *Suddenly*) na základě inspirace mluvenými dialogy Nicholsona.

Díky tomu, že je celý film založen na písních, bylo třeba sehnat herce, kteří jsou současně i výbornými zpěváky. Volba padla na Hughu Jackmana (Jean Valjean), Russela Crowea (Javert), Anne Hathaway (Fantina), Amandu Seyfield (Cosetta), Helenu Bonham Carter (Thénardiérová) a mnoho dalších. Film byl nominován v osmi kategoriích na *Oscara*,

nakonec získal tři – za herečku ve vedlejší roli (Anne Hathaway), masky a zvuk. V kategorii *muzikál nebo komedie* získal i ocenění *Zlatých glóbulů*, a to za nejlepší film, nejlepšího herce (Hugh Jackman) a nejlepší herečku ve vedlejší roli (Anne Hathaway).

Toto zpracování je velmi inovativní – herci totiž zpívali živě během natáčení, což mělo umocnit prožitek diváků a dodat příběhu větší reálnost. Měli pouze skrytá sluchátka, ve kterých hrál živě pianista, což hercům umožnilo určovat tempo. Hudba byla následně dodána až v post-synchronu, kde byl klavír nahrazen sedmdesátičlenným orchestrem.<sup>26</sup>

Jelikož je zde využito spíše divadelní herectví, vše je více afektované, ať už se jedná o kulisy či samotné osobnosti postav. Kostymér Paco Delgado se vyjádřil, že jelikož jde o muzikál, tedy v životě nereálné situace, mohli si dovolit zapojit fantazii. Stejně jako v seriálu, je zde důraz na červenou barvu – šaty Jeana Valjeana, šaty Fantiny jako prostitutky jsou zde symbolem odsouzení. Paco Delgado upozorňuje na to, že šaty slouží také jako zrcadlo, a to v případě Cosetty a Eponine. Když byla Cosetta dítě, byla ve zbídačeném stavu, zatímco Eponine byla jako panenka, to se však časem obrátilo.<sup>27</sup>

Skoky v čase jsou zde stejně jako u seriálu naznačeny titulky. A jelikož se jedná o muzikál, nikoli o dokument o revoluci ve Francii, ve scénách je větší důraz kladen na emoce a samotný příběh než na kulisy Francie. Cílem tvůrců však bylo, aby příběh, který tak milují, dokázali oživit a dát mu nádech reality. Proto je zde například velkolepá scéna barikád se slonem uprostřed, která byla sto stop dlouhá a dvacet vysoká.<sup>28</sup> Nebo zde také můžeme vidět budovu, která je inspirovaná Flatiron Building v New Yorku.

Co se týče postav je třeba zmínit rozdíl v charakteru Thénardiérové, jelikož se zde výrazně liší oproti knize. V předloze se u ní projevuje alespoň jedna dobrá vlastnost – láska k dcerám. V muzikálu je mateřská poloha její postavy naprosto vynechaná a je spíše koketou, která má až dominantní postavení nad svým manželem, zatímco v knize byla spíše jeho obětí. U Thénardierových dochází i k redukci postav, naprosto je zde vynechána postava Azelmy. Oproti tomu se její sestře Eponině dostává prostoru a její příběh zde získává větší hloubku.

---

<sup>26</sup> Youtube kanál Snoutypig 2012, (min. 13:20-15:07).

<sup>27</sup> Tamtéž, (min. 3:20-6:15).

<sup>28</sup> Tamtéž, (min. 1:40-2:10).

Poprvé se s Eponinou setkáváme při jedné z akcí revolucionářů. Už tam je zjevný její obdiv k Mariusovi. V knize je naznačen silný vztah mezi ní, Azelmou a jejich matkou. Ale jak už jsem zmínila, zde tyto vztahy naprosto chybí. Možná právě proto je zde kladen větší důraz na její potřebu lásky. I přesto, že Eponina pochází z rodiny podvodníků, ona se proti rodině vymezuje a snaží se zachránit situaci. Tudíž i vzhledem k tomu, z jakého prostředí pochází, je schopna rozpoznat zlo. Mariuse miluje především kvůli jeho dobrotě a i přesto, že ví, že Marius její lásku neopětuje, jemu i Cosettě pomáhá v jejich setkání. Ze své nešťastné lásky a osamění se zpovídá v písni *On My Own*. Její postava potvrzuje, že není důležité, z jakých poměrů člověk pochází, ale to, jakým způsobem hodlá s životem naložit. Ona i její bratr Gavroš umírají jako hrdinové, kteří se obětovali pro lásku a republiku.

Mezi další výrazné písně patří také *Suddenly*. Cosetta ani Jean Valjean nepoznali lásku. Tato píseň je o objevení nového citu, rodičovské lásky, kterou Jean Valjean pocítil ke Cosettě. Dále také píseň *I Dreamed A Dream*, kterou zpívá zničená Fantina, která spadla na dno a uvědomuje si, že se už nikdy nedostane ven. Představitelka Fantiny, Anne Hathaway, se v rozhovoru pro *Guardian* vyjádřila, že po získání *Oscara* za roli Fantiny musela předstírat radost. Bylo jí to prý velmi nepříjemné a svým způsobem během natáčení tohoto filmu přišla o zdravý rozum, který se jí ještě nevrátil. Vnímala prý jako chybu, že cenu přebírala v šatech, které stály víc peněz, než někteří lidé za celý svůj život uvidí. A že dostává cenu za zobrazování bolesti, kterou pociťovala jako součást naší kolektivní zkušenosti coby lidských bytostí.<sup>29</sup>

Celý příběh je zde velmi zestručněn. Fantinu sledujeme až od doby, kdy je zaměstnána u pana Madeleina. Není tedy popsán její vztah s Tholomyèsem, ani odevzdání Cosetty do rukou Thénariérových. Pozměněn je i příběh Mariuse, který je horlivější revolucionář, než tomu bylo v knize. A Thénardiérová je zde až do konce se svým manželem, což je další odlišnost, jelikož v knize ji naposled zaznamenáme ve vězení.

Konec muzikálu je vyobrazen jako spasení. Na scéně se objevuje Fantina a biskup z Digne, kteří si odvádějí umírajícího Jeana Valjeana. A následuje scéna, kde revolucionáři zemřelí v boji, včetně Eponiny a Gavroše, Jeana Valjeana a Fantiny stojí na barikádách a označují se za křížovou výpravu do zahrady Pána, kde budou svobodně žít.

Podle známé české kritičky Mirky Spáčilové film nepřináší nic nového a *Bídníci* „s filmovým žánrem nehnou ani o píd“. Vyčítá jim neoriginalitu a až přehnanou teatrálnost. Vyzdvihuje pouze postavy Heleny Bohnam Carter a Sashy Baroh Cohena, které nazývá jako

---

<sup>29</sup> Lee [online]. [cit. 2020-03-30].

„dekadentní oživení“ a oceňuje také choreografické gagy a střihové nápady, které jsou ve scénách Thénardiérových uplatněny.<sup>30</sup>

Jak už jsem ale zmínila, jistá afektovanost se u filmů vycházejících z muzikálu dá předpokládat. A jelikož je zde děj vyobrazen pomocí písní, není možné nějak výrazněji hodnotit rozdílnost s originálem. Můžeme však použít slova Victora Huga z knihy o Shakespearovi: „Hudba vyjadřuje to, co nelze říci a nebo o čem je nemožné mlčet.“ Proto si také myslím, že občasná „vyhrocenost“ neškodí, a toto zpracování možná „nehne ani o píd“ s filmovým žánrem, ale podá už tak nostalgicky známý příběh takovým způsobem, který chytí za srdce.

## Filmové drama

Jak už jsem zmínila, *Bídníci* mají desítky adaptací. Už v roce 1898 bratři Lumièrovi experimentovali s filmem a natočili: *Victor Hugo et les principaux personnages des misérables*, tedy krátký film, kde jsou ztvárněné postavy z *Bídníků*. Ve 20. století však začaly pokusy o skutečné adaptace, a *Bídníci* v podstatě mapují vývoj filmu. Existují němé filmy, černobílé, barevné, a i využívající nejnovější filmové techniky. I přesto se ale zdá, že toto téma ještě není zcela vyčerpané. V letošním roce bylo stejnojmenné dílo dokonce nominováno na několik filmových ocenění. Zpracování filmaře Ladje Lyho je aluzí na Hugův kanonický román a poukazuje na občanskou bídu současné Francie.<sup>31</sup> Využívá tedy starého díla, aby přesunul pozornost na nějaký současný společenský problém.

Já pro potřeby této práce zvolila zpracování z roku 1998 od režiséra Billa Augusta. A to především proto, že se na této verzi podílela také česká koprodukce. Vedle světově známých herců jako je Liam Neeson (Jean Valjean), Uma Thurman (Fantina) a Claire Danes (Cosetta) zde menší role ztvárnili i například Miroslav Táborský či Václav Chalupa. A jako kulisy posloužily také Praha, Žatec, Kutná Hora, zámek Trója i Dobříš či hrad Rabí.

Výprava zde není tak oslnivá jako v předchozích zmíněných adaptacích, na což má vliv jistě i časové rozmezí mezi srovnávanými díly. A jelikož naplno využívá kulisy reálných měst, nebyla taková možnost (ani potřeba) pracovat s fantazií jako v muzikálové verzi.

Podle významu ve slovníku znamená slovo „adaptovat“ něco upravit, pozměnit či přizpůsobit.<sup>32</sup> A právě tyto postupy režisér společně se scénáristou Rafaellem Yglesiasem

---

<sup>30</sup> Spáčilová [online]. [cit. 2020-05-17].

<sup>31</sup> Šimková 2020. [online]. [cit. 2020-03-30].

<sup>32</sup> Hutcheonová 2012, s. 23.

hojně využívají. V podstatě vzali základní kostru příběhu o Jeanu Valjeanovi a zaměřili se na jeho vztahy s ostatními postavami a vývoj jeho osobnosti. Jeho psychologizaci však výrazně pozměnili. Jeho povaha je zde vykreslena jinak než ve zbylých dvou zpracováních a méně odpovídá knižní předloze. Zde je Jean Valjean velmi komunikativní, nemá problém s mezilidskými vztahy a místy působí až povýšeně (například v jednání s Javertem). Také je tu scéna, kdy Javerta dokonce fyzicky napadne, aby mohl odjet pro Cosettu, což se také vymyká knižní předloze, kde se Jean Valjean nedopustil žádného hříchu od oloupení malého Gerváce. Jeho příběh také obohatili o romantickou linku mezi ním a Fantinou. Je zde mezi nimi naznačena intimita, která přerůstá v platonickou lásku. Jean Valjean na konci dokonce přiznává, že Fantinu miloval. Tato linie odporuje jedné z hlavních myšlenek v knize – tedy tomu, že Cosetta byla první a jediná bytost, ke které Jean Valjean pocítil lásku.

Celkově jsou zde vazby mezi postavami zjednodušeny – to využili tvůrci k rychlejšímu plynutí děje a redukci postav na co nejmenší počet. Malý Gavroš tu slouží jako prostředník mezi Cosettou a Mariusem a jeho vazby na Thénardiérovi zde nejsou vůbec zmíněny. Tato rodina je v tomto zpracování téměř vynechána. Jediná scéna, kdy se s nimi setkáme je, když si Jean Valjean vyzvedává malou Cosettu – a to navíc pouze s rodiči, Azelma ani Eponina nejsou ani zmíněny.

Souvislosti chybí také u postavy Mariuse, zde se s ním setkáváme už jako s revolucionářem, který je zamilován do Cosetty. Vůbec zde není zmíněno jeho rodinné zázemí či politický vývoj. I vztah mezi ním a Cosettou je velmi urychlený a postrádá jakoukoli hloubku, na čemž má podíl jednak omezená časová stopáž filmu, ale také to, že příběh je věnován především Jeanu Valjeanovi.

Naopak je zde velký prostor vymezen pro vztah Jeana Valjeana a Javerta. V knize je o Javertovi napsáno: „Javert, třeba strašlivý, nebyl nikterak podlý. Poctivost, upřímnost, nevinnost, přesvědčení, smysl pro povinnost jsou vlastnosti, které mohou být děsné, zmýlí-li se, ale které, třebas děsné, zůstanou veliké; jejich majestát setrvává i v omylu, jsou-li ovládány lidským svědomím. Jsou to ctnosti, které mají jednu vadu – omyl.“<sup>33</sup> V tomto zpracování však Javert často podlý je, ve scéně, kdy napadne Cosettu a vyličí jí minulost její matky, ho není možné jinak nazvat. V knize často jednal ovlivněn zákonem, který stál nad ním. Ve filmu je spíše zmítán vlastními emocemi a zlostí. A tak je tomu i na konci. Jeho motivace je zde vykreslena spíše jako otázka rozumu. Kdyby existoval zákon, který by mu umožnil udělit Valjeanovi milost, nejspíše by sebevraždu ani nespáchal.

---

<sup>33</sup> Hugo 2010, s. 299 (svazek I.).

V knize jsou však jeho pohnutky mnohem více psychologické, je tam nabourán řád, který jeho životu dával smysl, tudíž jinou možnost než ukončit svůj život, neměl.

Film končí smrtí Javerta. Jean Valjean odchází z místa jako svobodný člověk. Tento „šťastný konec“ byl umožněn tím, že se ještě předtím, než ho Javert propustil, svěřil Cosettě se svou minulostí. V knize se se svou minulostí trápí až téměř do své smrti, a právě odpuštění Cosetty jej zbavuje břímě a on může zemřít.

Jelikož jsem si u všech předchozích adaptací zvolila postavu, jejíž příběh mě nejvíce v daném zpracování oslovil, ani zde neučiním jinak. A abych zachovala linii, zůstanu u ženské postavy – Cosetty. Poté, co odmítne zůstat v klášteře, odchází s Jeanem Valjeanem do města. V tomto zpracování je více otevřená světu a mezilidským vztahům, zatímco v knižní verzi je pod neustálou kontrolou Jeana Valjeana, který je společně se služebnou jejím jediným lidským kontaktem. Dá se tedy říct, že v knize je izolovaná od světa a bídu si nepřipouští (i přesto, že ji jako dítě zažila). Zde je tomu ale jinak a Cosetta aktivně pomáhá chudým a navazuje vztahy s Gavrošem a ostatními „bídňáky“. Není zde pouhou loutkou a více se snaží vzdorovat Jeanu Valjeanovi, který s ní zachází jako s panenkou. Také se vzepře Javertovi a zachrání Mariuse. Na rozdíl od knihy, kde se ke konci jeví jako vcelku sobecké dítě, které vlivem lásky k Mariusovi zapomíná na muže, který se o ni od dětství staral, zde sehrává vnitřní boj, v němž volí mezi Jeanem Valjeanem a Mariusem. Uvědomuje si, že Jean Valjean ji vychoval a obětoval se pro ni. A ona je naopak pro něj ochotna obětovat svou lásku a odstěhovat se pro jeho záchranu do Londýna. Právě aspekt jejího rozhodování mezi naivní první láskou a láskou k muži, který ji vychoval, z ní zde činí silnější osobnost, než je tomu v knižní verzi a dodává ji větší hloubku.

## Závěr

V teoretické části bakalářské práce jsem se pokusila provést analýzu filmových zpracování románu a za pomoci adaptačních postupů, filmové vědy a naratologie, zasadit interdisciplinární uvažování o audiovizuálních adaptacích literatury.

Soustředila jsem se především na prostředky, které různá zpracování využívají ke ztvárnění významů a motivů románu a z každé adaptace jsem zvolila jednu z postav, u které mě nejvíce oslovilo zpracování jejího příběhu. Z hlediska studentky literatury jsem se zaměřila i na literární stránku knihy a zaujmula stanoviska nejen ke knize, ale také k postavě autora Victora Huga. Jak už jsem zmínila v úvodu a části věnované okolnostem vzniku díla, Victor Hugo nad *Bídničky* strávil mnoho let života, pracoval na nich i v exilu a v Mariusovi můžeme nalézt jeho autoportrét. Z toho důvodu mi přišlo důležité do práce alespoň nějaké souvislosti zařadit. Čerpala jsem z více zdrojů, které se postavě Victora Huga věnovaly, a které si v několika informacích navzájem rozporovaly. Proto jsem k nim přistupovala s jistým odstupem a hledala vlastní náhled na tohoto významného spisovatele a politika.

V kapitolách věnovaným adaptacím jsem vycházela především z prací Petra Bubeníčka a postřehů Lindy Hutcheon. Ve srovnávání seriálové adaptace jsem využila také informace Anety Zatloukalové, které mi upřesnily znalosti ohledně seriálů a důvod jejich současné popularity. Snažila jsem se především o nastínění pohledu filmařů na literární dílo, který následně ovlivnil i vyznění samotného audiovizuálního zpracování.

Má práce potvrzuje, že ke každé adaptaci musíme přistupovat jako k „novému“ dílu, jelikož každý čtenář může vnímat literární předlohu odlišným způsobem. To je také důvod, proč jsem se neuchýlila k přímé kritice jednotlivých děl. Je jisté, že kdybychom se snažili o posouzení děl z hlediska věrnosti knižní předloze, nejvíce by odpovídalo seriálové zpracování. Na tom by měla největší podíl samozřejmě časová stopáž, která umožňuje obsáhnout více událostí z knihy. Pouze v této adaptaci se dozvídáme celistvý příběh několika postav, což jsem se pokusila rozvést na postavě Fantiny. Seriál také využívá některých záběrů, které přesně odpovídají knize (například již zmíněného pohledu na barikády ze sovi perspektivy). Seriálové zpracování je ideální pro ty, kteří se nechtějí prokousávat více než tisícistránkovou knihou, jelikož obsáhne ty nejdůležitější informace a zachová přibližnou dějovou linii. Toto zpracování bych přirovnala ke zkrácené knižní verzi, která též neobsahuje „filozofické a popisné pasáže“.



Muzikálová adaptace má naopak až monumentální přesah a vyvolává silné emoce. Jak říká sama herečka Samantha Barks, „šli jsme až na dřeň“, což se odráží i v konečném výsledku. A právě její postava Eponiny se stala v této adaptaci pro mě největším překvapením. V muzikálu nenalezneme spoustu podstatných detailů, o kterých je potřeba mít povědomí, pokud se chceme považovat za někoho, kdo zná Hugovy *Bídničky*. Toto zpracování na člověka ale přenese velké množství emocí, obohatí ho a dojme. A i přesto, že to provede naprosto jiným způsobem než knižní předloha, není možné říct, že by se jednalo o nicotnější umělecký prožitek.

A nakonec filmové drama, které volí pouze jednu hlavní linii příběhu a svérázným způsobem vytváří nový náhled na příběh. To opět potvrzuje tvrzení Lindy Hutcheon, která jednak adaptaci definuje jako hotový produkt, ale zároveň zmiňuje proces jeho recepce, tedy svérázného vnímání díla. Každé z těchto zpracování má svou odlišnou kvalitu. Přesto všechny jsou pro nás velmi přínosné, jelikož nabízí nový pohled na „starou“ látku.

## Bibliografie

### Prameny:

Hugo, Victor: *Bídničci*. Přel. Zdeňka Pavlousková. Praha: Academia, 2010.

*Les Misérables*. [film]. Režie Tom Shankland. Podle literární předlohy Victora Huga. Velká Británie / USA, 2018-2019.

*Les Misérables*. [film]. Režie Tom Hooper. Podle literární předlohy Victora Huga. Velká Británie / USA, 2012.

*Les Misérables*. [film]. Režie Bille August. Podle literární předlohy Victora Huga. Velká Británie / Německo / USA, 1998.

### Literatura:

Hutcheonová, Linda: *Teória adaptácie*. Přel. Simona Nyitrayová. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, 2012.

Maurois, André: *Olympio aneb život Victora Huga*. Přel. Jiří Konůpek, Božena Kaupová. Praha: Odeon, 1985.

Monaco, James. *Jak číst film*. Přel. Tomáš Liška, Jan Valenta. Praha: Albatros, 2004.

Nikolajev, Viktor: *Victor Hugo-Postavy a dílo*. Přel. Jelizaveta Brettová, dr. Vladimír Brett, Jan Vladislav. Praha: Československý spisovatel, 1955.

Winock, Michel: *Victor Hugo v politické aréně*. Přel. Pavla Doležalová. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2010.

Zatloukalová, Alena: *Specifika seriálové adaptace (od počátků až po současnost)*. In: Fedrová, Stanislava – Jedličková, Alice (eds.): *Intermediální poetika příběhu*. Praha: Akropolis, 2011.

### Elektronické zdroje:

Bubeníček, Petr. *Proměny myšlení o literatuře ve filmu*. [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Dostupné z: <[https://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/sborniky/kongres/%C4%8Cesk%C3%A1%20literatura%20v%20intermedi%C3%A1ln%C3%AD%20perspektiv%C4%9B/010\\_petr\\_bubenicek.pdf](https://www.ucl.cas.cz/edicee/images/data/sborniky/kongres/%C4%8Cesk%C3%A1%20literatura%20v%20intermedi%C3%A1ln%C3%AD%20perspektiv%C4%9B/010_petr_bubenicek.pdf)>.

Lee, Benjamin. *Anne Hathaway: 'Male energy is very different from toxic masculinity'*. [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Dostupné z: <[https://www.theguardian.com/film/2016/oct/20/anne-hathaway-male-energy-different-from-toxic-masculinity-colossal?CMP=fb\\_gu](https://www.theguardian.com/film/2016/oct/20/anne-hathaway-male-energy-different-from-toxic-masculinity-colossal?CMP=fb_gu)>.

*Les Misérables An Extensive Inside Look Behind the Scenes* (2012). In: Youtube [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Dostupné z: <[https://www.youtube.com/watch?v=e\\_lFp6nZkq0&t=163s](https://www.youtube.com/watch?v=e_lFp6nZkq0&t=163s)>. Kanál uživatele SnoutyPig.

Spáčilová, Mirka: *Recenze: Výprava, hvězdy, písně. Bídníci šíří velkolepost, jen filmu chybí*. [online]. [cit. 17. 5. 2020]. Dostupné z: <[https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/recenze-filmu-bidnici.A130103\\_192643\\_filmvideo\\_jaz](https://www.idnes.cz/kultura/film-televize/recenze-filmu-bidnici.A130103_192643_filmvideo_jaz)>.

Šimková, Dagmar: *Recenze: Bídníci – nahněvané předměstí versus policejní arogance*. [online]. [cit. 30. 3. 2020]. Dostupné z: <<https://www.totalfilm.cz/2020/02/recenze-bidnici-nahnevane-predmesti-versus-policejni-arogance/>>.